

Saksbehandler: DRF

Vår dato:
15.01.2015
Deres dato:
17.10.2014Vår referanse:
2014/5724
Deres referanse:
14/5053Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

Høringsvar - Forslag til endringer i privatskoleloven (ny friskolelov)

Kunnskapsdepartementet har sendt forslag til endringer i privatskoleloven på høring.

Utdanningsdirektoratet har gjort en grundig gjennomgang av høringsnotatet. Her er våre kommentarer.

2. Lovens tittel

Utdanningsdirektoratet har ingen innvendinger mot skifte av begrep fra «private skoler med rett til statstilskudd» til «frittstående skoler» og «friskoler». Vi merker at begge begrepene allerede i dag lever side om side i sektor.

Vi minner om at i tillegg til de endringer som må gjøres i dagens privatskolelov, forskrift til privatskoleloven og økonomiforskriften, bør også andre lover og forskrifter endres når loven skifter navn. I dag inneholder disse regelverkene henvisninger til privatskoleloven:

- voksenopplæringsloven (lov 19.6.2009 nr. 95)
- opplæringsloven (lov 17.7.1998 nr. 61)
- forskrift om sikring av skyssberettigede skoleelever i buss (13.2.2003 nr. 224, SD)
- ulike forskrifter om utdanningsstøtte

3. Godkjenningsordningen

3.1 Det bør være en begrenset adgang til å drive friskole

I dagens lov er det syv grunnlag som en friskole kan drive sin virksomhet på. Kunnskapsdepartementet foreslår at det legges til minst ytterligere to grunnlag.

Utdanningsdirektoratet mener bestemt at det bør være en begrenset adgang til å drive friskole i Norge. Vi støtter forslaget om å beholde krav til grunnlag for å få godkjenning.

Nedenfor kommenterer vi de nye foreslåtte grunnlagene. Vi ser utfordringer og innvendinger ved alle. Likevel anser vi at så lenge de understøttes av krav til behov og tydelig dokumentasjon og synliggjøring av skolens godkjenningsgrunnlag kan det åpnes opp for yrkesfagskoler og profilskoler.

3.2 Til forslag 1: Videregående opplæring i yrkesfag (ny bokstav h)

3.2.1 Yrkesfaglige privatskoler kan godkjennes allerede i dag

Det nye foreslåtte grunnlaget «*videregående opplæring i yrkesfag*» innebærer at friskoler, på lik linje med offentlige skoler kan tilby yrkesfaglige utdanningsprogram etter LK06, eller de kan utarbeide egne tilbud som avviker fra dette.

Allerede i dag kan en friskole bli godkjent for å tilby yrkesfaglig opplæring. Dette er mulig både gjennom godkjenning etter § 2-1 andre ledd bokstav a (religiøst), b (anerkjent pedagogisk retning), f (særsilt tilrettelagt for funksjonshemmede) og g (videregående opplæring i små og verneverdige håndverksfag).

Vi kan ikke se at forslaget til ny bokstav h innebærer noen vesentlige endringer i vår praksis når vi vurderer om en ny yrkesfaglig skole skal godkjennes under de eksisterende grunnlagene i loven. For at vi skal kunne godkjenne et tilbud etter det nye grunnlaget, må det anses som jevngodt etter § 2-3.

Det er vanlig praksis å hente inn uttalelser fra eksterne aktører når vi mener det er en nyttig måte å opplyse saken på. Våre tiltak for å opplyse sakene før vi treffer vedtak må hele tiden vurderes opp mot hvor ressurskrevende tiltakene er.

Ved vurdering av om et nytt tilbud eller en utvidelse skal godkjennes, er det relevant å se på fylkeskommunens eksisterende tilbud og eventuelle konsekvenser for dette tilbudet ved godkjenning. Etter dagens gjeldende grunnlag mener vi at det normalt ikke er behov for å høre relevante bransjeorganisasjoner særskilt når vi vurderer en ny skole eller en endring. Vår oppfatning er at fylkeskommunene ivaretar vårt behov for informasjon, og at de står nærmere enn bransjeorganisasjonene til å kunne dokumentere dette.

Vi kan ikke se at saken stiller seg annerledes dersom loven åpner for at friskoler skal kunne tilby yrkesfag etter læreplan for Kunnskapsløftet. Også i disse tilfellene vil fylkeskommunen være i stand til å gi oss et bilde av eventuelle konsekvenser et nytt eller utvidet tilbud vil ha.

Dersom det nye grunnlaget åpner for at helt nye yrkesfag kan godkjennes etter egne læreplaner, eller for å organisere yrkesfaget på en ny måte, vil det imidlertid være relevant å hente inn uttalelser fra relevante bransjeorganisasjoner.

3.2.2 Nye yrkesfaglige friskoler bør bare komme der det er behov og der det er muligheter for læreplasser

Når vi behandler søknader om godkjenning av yrkesfaglige privatskoler, legger vi vekt på hvilke muligheter fylkeskommunen har for å skaffe læreplasser for elevene. En slik praksis har sin bakgrunn blant annet i tidligere forarbeider (Prp. 84 L (2011-2012)).

Vi mener at elevene som velger yrkesfaglige utdanningsprogram så langt det er mulig, skal fullføre sin utdanning i praksis, og ikke gjennom Vg3 i skole. Det bør derfor som hovedregel ikke tilbys flere plasser på yrkesfag enn behovet og mulighetene for praksis tilsier. Dette betyr at dersom det er meget krevende å skaffe læreplass bør en ny skole, eller en utvidelse, i utgangspunktet ikke bli godkjent. Vi forstår høringsnotatet slik at departementet mener at denne praksisen skal videreføres, og også gjelde for det nye grunnlaget.

Ved søknader om godkjenning kan det derfor bli aktuelt å be skolene gå relativt langt i å dokumentere både behov og tilgang til læreplasser. For samme formål kan det være aktuelt

å involvere yrkesopplæringsnemndene når vi skal behandle søknader. Allerede i dag er fylkeskommunene en viktig høringsinstans.

Vi støtter departementets forslag om et nytt grunnlag for videregående opplæring i yrkesfag, forutsatt at hensynet til behov og mulighet for læreplass kan tillegges stor vekt når vi behandler søknader om godkjenning. Fylkeskommunene bør i sin uttalelse redegjøre for tilgangen til læreplasser i de utdanningsprogrammene/programområdene det søkes om godkjenning for.

3.2.3 Vg3 i skole er en liten, men velfungerende del av den offentlige skolen

Kunnskapsdepartementet har bedt om tilbakemelding på om friskoler som tilbyr yrkesfaglig opplæring bør gis mulighet til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass.

Fag- og yrkesopplæring i Norge skjer både i skole og i bedrift. I hovedmodellen går man to år på skole som elev, fulgt av to år i arbeidslivet som lærling før man tar fag- eller svennebrev. De som ikke får læreplass, har rett til opplæring i skole for å fullføre yrkesfaglig videregående opplæring. Det er fylkeskommunen sitt ansvar å gi elevene et slikt tilbud.

For å ta stilling til om friskoler skal kunne tilby Vg3 i skole, mener vi det er nyttig å se på omfanget av elevgruppen dette gjelder. Organiseringen av Vg3 i skole i dag er også relevant.

I perioden 2008-2013 var det i snitt 22 460 elever som årlig gikk opp til fag- eller svenneprøven etter endt opplæring i bedrift. Det var i snitt 535 elever årlig som gikk opp til fag- eller svenneprøve etter endt opplæring i skole i samme periode. Av de som gikk opp til fag- eller svennebrev, var andelen som hadde avsluttet opplæring i skole i snitt bare 2,3 prosent. (Disse tallene inkluderer ikke elever som tar Vg3 påbygging til generell studiekompetanse.) Vi kjenner ikke til hvor mange av de 535 elevene som først hadde gått i private skoler. Det er likevel ikke grunn til å anta at andelen elever fra private skoler var uforholdsmessig høy.

Tallene viser at det samlet sett var et fåtall elever på landsbasis. Selv om antallet kan bli høyere dersom det kommer til nye yrkesfaglige skoler, må vi kunne anta at det fortsatt vil være et relativt beskjedent antall elever som vil bli berørt av problemstillingen.

I dag er det ulik praksis fra fylke til fylke på hvor opplæring i Vg3 i skole blir gitt. Det finnes ulike modeller for organisering. Både elever som har gått i friskoler og elever som har gått i offentlige skoler må regelmessig bytte skole for å kunne gjennomføre alternativ Vg3 i skole.

3.2.4 Vg3 i friskole kan ha uheldige virkninger for fag- og yrkesopplæringen generelt

Vi ser to uheldige virkninger som kan oppstå hvis private yrkesfaglige skoler skal kunne tilby Vg3 i skole.

For det første vil friskoler som tilbyr Vg3 i skole konkurrere med offentlige skoler med samme tilbud. Vi stiller spørsmål ved om elevgrunnet er høyt nok til å forsvare at både offentlig sektor og friskolesektoren kan ha et slikt tilbud. Dersom elevgrunnet ikke er høyt nok, vil det være dårlig samfunnsøkonomi å duplisere tilbudet.

For det andre er det en risiko for at friskoler godkjent for Vg3 i skole vil agere på det økonomiske insentivet som ligger i å fylle opp tilbudet. En friskole godkjent for Vg3 i skole vil selvsagt ønske å fylle opp tilbudet med så mange elever at tilbudet kan forsvares økonomisk. I dette ligger det en fare for at skolen kan påvirke elevene til ikke aktivt nok å

søke læreplass. Dette vil i tilfelle undergrave måletsetningen om at utdanningen skal slutføres i praksis.

På bakgrunn av dette mener vi det ikke som hensiktsmessig at yrkesfaglige friskoler skal kunne tilby Vg3 i skole.

3.2.5 Konsekvensene av Vg3 i friskole er ikke klarlagt

Ettersom Vg3 i skole ikke er et tilbud som tilbys av friskoler i dag, er det ikke utarbeidet egne tilskuddssatser for denne type opplæring. Høringsnotatet omtaler ikke spørsmålet om tilskuddssats for et slikt tilbud.

Det kan ikke beregnes egne satser for Vg3 i skole utfra KOSTRA. Fylkeskommuner som tilbyr Vg3 i skole fører kostnadene på de ulike utdanningsprogrammene, og ikke særskilt for alternativ Vg3 i skole.

Dersom loven blir endret slik at også friskoler kan tilby Vg3 i skole vil et mulig tilskuddsgrunnlag være satsen til det utdanningsprogrammet de tilbyr Vg3 i skole i. På den andre siden kan det hende innholdet i tilbudet ikke er like omfattende som ordinær Vg3, og at det derfor er riktigere å bruke en annen sats.

Dette må uansett klargjøres før man kan beregne kostnadene ved å innføre alternativ Vg3 i skole ved friskoler.

Det må også avklares hvem som har ansvaret for å utarbeide læreplaner for denne gruppen elever, og hvem som har ansvaret for å godkjenne disse. Så lenge dette ikke er klarlagt har vi heller ikke oversikt over kostnadene knyttet til disse oppgavene.

3.2.6 Vg3 i skole er problematisk i små og verneverdige håndverksfag

Kunnskapsdepartementet har særlig bedt om tilbakemelding på om friskoler som tilbyr yrkesfaglig opplæring i små og verneverdige håndverksfag bør gis mulighet til å tilby Vg3 i skole for elever som ikke får læreplass.

I 2012 ble det åpnet for at skoler godkjent etter privatskoleloven kunne tilby videregående opplæring i små og verneverdige håndverksfag. Det er Utdanningsdirektoratet som, etter innspill fra Sekretariatet for små og verneverdige fag (SSV), avgjør hvilke fag som skal regnes som små og verneverdige. Fagene er kjennetegnet av at:

- Det er få utøvere som ivaretar de tradisjonelle håndverksskunskapene.
- De bygger på tradisjonelle håndverksfaglige teknikker som har kulturell verdi.
- Det er få lærekontrakter

Formålet med at også friskoler skal tilby slike fag, er å ivareta kulturarven og den fagkunnskapen som ellers står i fare for å bli borte.

Det er i dag kun godkjent 30 elevplasser for små og verneverdige håndverksfag. Det er kun to friskoler godkjent på dette grunnlaget som er i drift. Én av disse skolene tilbyr enkelte av sine fag som Vg3 i skole. Dette tilbudet ble godkjent i 2005, og det kommer klart frem av lovens forarbeider, og skolens godkjenningsvedtak, at Vg3 i skole ikke er mulig i dag.

Vi mener det er argumenter både for og mot at denne typen skoler skal kunne tilby Vg3 i skole.

På den ene siden er et viktig at de elevene som ønsker å ta disse fagene får muligheten til å fullføre påbegynt opplæring. Skolene som tilbyr disse fagene, står nærmere enn andre videregående skoler til å gi en tilpasset opplæring i skole dersom det ikke er mulig å få læreplass.

På den andre siden er noe av kjernen med de små håndverksfagene nettopp at metode og teknikk skal videreføres i praksis. I vurdering av om skolen skal godkjennes legger vi derfor betydelig vekt på om det er muligheter for læreplass etter avsluttet opplæring. Det er påpekt i lovens forarbeider at nye skoler skal støttes av det er et behov for nye utøvere i faget. I Prop. 84 L (2011-2012) heter det: «*det er viktig at opplæringstilbudet i små og verneverdige fag til kvar tid speglar behovet for nye utøvarar i faget.*» Det er også påpekt at skoler godkjent etter friskoleloven er et begrenset tillegg til de offentlige skolenes tilbud i denne typen fag.

Mangel på læreplasser kan indikere et manglende behov for nye utøvere. Kjennetegnet på et lite og verneverdig håndverksfag er nettopp at det er begrenset med lærlingeplasser og lite behov for utøvere. Godkjenning av Vg3 i skole kan føre til at det tas inn flere elever enn det er behov for.

Det er svært uheldig om elevene etter endt opplæring ikke har muligheten til å utøve faget videre i arbeidslivet. Vi viser spesielt til departementets vurdering i proposisjonen nevnt ovenfor: «*Departementet understrekar i denne samanhengen at høvet til læreplass etter avslutta opplæring i skole vil vege tungt i godkjenningssvurderinga. Er det stor uvisse knytt til tilgjengelege læreplassar, vil dette tale imot godkjenning av opplæringstilbudet.*»

Dersom man tillater at friskoler kan tilby små og verneverdige håndverksfag som Vg3 i skole, undergraver dette deler av vurderingen som ble gjort for å godkjenne at fagene i det hele tatt faller inn under gitte grunnlag.

Selv om det her dreier seg om en liten elevgruppe, mener vi at hensynet til tilgangen til og behovet for læreplasser må veie særlig tungt i disse sakene. Disse håndverkstradisjonene bygger på helt spesielle ferdigheter, og praksis i disse står helt sentralt. Manglende praksis fra en lærebedrift kan neppe fullt ut avhjelpes gjennom Vg3 i skole. På bakgrunn av dette mener vi at det ikke bør tas inn elever der det er et manglende behov, og at heller ikke for disse skolene bør åpnes opp for Vg3 i skole.

Ovenfor har vi påpekt at det ikke er klart hvordan tilskudd for Vg3 i friskoler skal fastsettes og beregnes. Dette gjelder ikke desto mindre for Vg3 i skole for små og verneverdige håndverksfag. Det er blant annet ikke gitt at Vg3 i skole for små og verneverdige håndverksfag vil kvalifisere for det særskilte tilskuddet som disse lærlingeplassene utløser i bedrift.

3.3 Til forslag 2: Profilskoler (ny bokstav i)

3.3.1 En profilskole bør være reelt annerledes

Kunnskapsdepartementet forslår et nytt grunnlag: «*profilskole*». Det nye grunnlaget har sin bakgrunn i dagens dispensasjonshjemmel der det blant annet er stilt krav om at det nye tilbudet må være nyskapende.

Utdanningsdirektoratet oppfatter at en «*profilskole*» ikke er ment å være like snevert som dispensasjonshjemmelen, men at det ligger tett opp mot dette. Vi leser høringsnotatet slik at en profilskole skal:

- være «vesentlig annerledes» enn andre skoler, både offentlige og private
- tilby noe «utover handlingsrommet til Kunnskapsløftet»
- sikre elevene opplæring som er jevn god med Kunnskapsløftet.

Vi har ikke innvendinger mot at loven åpner for dette grunnlaget. Skoler med slike profiler kan være et gunstig tillegg til skoler som allerede finnes.

For at dette grunnlaget ikke skal bli en «åpen dør» for enhver som vil starte friskole, må grunnlaget og kriteriene ovenfor fylles med konkret innhold. Hvis ikke dette skjer, vil det i prinsipp kunne undergrave godkjenningsinstituttet. Tydelige kriterier er også avgjørende for en effektiv kontroll av skolene når de etterhvert er i drift. Vi mener derfor det er viktig at de videre forarbeidene blir enda tydeligere på hva som skal til for å bli godkjent som «profilskole».

3.3.2 En «særskilt profil» kan ha to innretninger

Vi oppfatter høringsnotatet slik at skoler som skal kunne godkjennes som «profilskole» grovt sett kan deles i to kategorier.

Den første kategorien – og det vi antar vil bli hoveddelen av mulige profilskoler - er en skole som retter spesiell faglig oppmerksomhet mot et bestemt emne. Denne spesielle faglige oppmerksomheten må være vesentlig annerledes enn hva som er normal praksis i offentlige skoler og godkjente skoler på andre grunnlag i loven.

Departementet nevner selv de emnene som er aktuelle: realfag, idrett, språk eller kunst og kultur. Slik dette står i høringsnotatet ser det ut som om denne oppregningen av emner er uttømmende. Dersom listen ikke er ment uttømmende er det viktig at dette poengteres i de videre forarbeidene.

Vi forutsetter at søkere på denne typen profilskoler skal kunne vise den «*spesielle faglige oppmerksomheten*» i søknaden ved å dokumentere at innhold og/eller organisering skiller seg fra andre skoler. Vi oppfatter dessuten et tydelig signal om at tilbudet må representere noe som er *vesentlig annerledes*.

For skoler som ønsker å være annerledes i innhold ved å styrke et bestemt fag/emne, må dette gå lenger og utover handlingsrommet som finnes i dag. Vi må kunne forvente at søkere kan vise sin *faglige profil* ved faktisk å styrke det bestemte emnet. Dette kan blant annet skje enten ved å endre på fag- og timefordelingen, bytte ut valgfag eller programfag med eget «profilfag» eller tilby eget «profilfag» utover normal fag- og timefordeling etter Kunnskapsløftet.

Vi ser at denne kategorien søkere til en viss grad kan sammenlignes med skoler som i dag godkjennes etter § 2-1 andre ledd bokstav a (religiøst grunnlag). Dette er skoler som enten har tillegg til LK06 eller egne læreplaner, og som retter spesiell faglig oppmerksomhet mot religion som et bestemt emne. Det nye grunnlaget skal imidlertid, slik vi leser det, medføre en snevrere adgang til godkjenning enn § 2-1 andre ledd bokstav a.

Vi forventer likevel at det vil være enda vanskeligere å dokumentere en profil bygget på en vesentlig annerledes organisering. Departementet påpeker selv at dagens rammer gir stor handlefrihet. Det vil kunne være svært utfordrende for søkere å dokumentere, og for oss å vurdere, hvorvidt en profilskole gjennom sin organisering går utover det som er normal praksis i offentlige eller skoler godkjent etter friskoleloven. Dette gjelder særlig dersom søkerne bare skal tilby fag innenfor rammen til LK06. Vi antar at å tilby en annen organisering i seg selv ikke vil være nok for å kunne bli godkjent som profilskole ettersom dette ikke viser en «*spesiell faglig oppmerksomhet*».

Vi støtter dessuten departementets forslag om at skoler som skal tilby en bestemt profil selv må vurdere hvorvidt det er behov for en særlig tilleggskompetanse hos personalet og

sørge for at en kompetanse kan dokumenteres. Vi mener dette kan være med og bidra til at skolene skiller seg fra andre tilbud.

Den andre kategorien mulige profilskoler er skoler som tilbyr en annen pedagogikk. Vi ser at departementet påpeker at slike skoler bare skal godkjennes helt unntaksvis. Høringsnotatet viser til en streng skjønnsmessig vurdering samt elevenes rettigheter til opplæring av jevngod kvalitet med offentlige tilbud.

Vi oppfatter denne pedagogiske profilen som noe annet enn dagens «*anerkjent pedagogisk retning*», jf. § 2-1 andre ledd bokstav b. Det er like fullt et behov for at de videre forarbeidene tydelig signaliserer hvilken terskel som skal legges til grunn og hvilke kriterier som skal vektlegges.

Vi legger dessuten til grunn at skolene forplikter seg til å gjennomføre den pedagogikken de blir godkjent for å drive etter.

I de videre forarbeidene er det viktig at departementet tydeliggjør om skolen i tillegg til å ha en annen pedagogikk, også må rette spesiell faglig oppmerksomhet mot et bestemt emne.

3.3.3 Hvor annerledes må en profilskole være?

Når søkere skal dokumentere og forvaltningen skal vurdere om en profilskole har en vesentlig annerledes profil, er det viktig at det er tydelig hvor annerledes skolen skal være for å kvalifisere for godkjenning. Det er derfor avgjørende for oss å få klare signaler fra lovgiver på dette.

Vi mener at søker må dokumentere dette ved å vise sin annerledeshet. Departementet og lovgiver må klargjøre om dette betyr en sammenligning med andre skoler i enten kommunen, fylket eller landet, og om det gjelder både opp imot offentlige og friskoler. I forlengelsen av dette, vil kravet til annerledeshet og vurderingen hva som er vanlig praksis, også kunne påvirke vår ressursbruk.

3.3.4 Tilskuddssats for profilskoler

I høringsnotatet er det ikke tatt opp hvilke tilskuddssatser en profilskole skal få. Vi mener at dette må klargjøres i lovens forarbeider. Det må også vurderes hvorvidt ulike profilskoler skal utløse ulike satser, og om skoler som ønsker å tilby timer utover normal fag og timefordeling etter LK06, skal få dette dekket. Etter dagens regelverk er det ingen skoler som får et høyere tilskudd dersom de tilbyr timer utover normal fag- og timefordeling etter LK06, utover toppidrettskolene som har en egen tilskuddssats.

3.4 Til forslag 3: Endring av betegnelse av grunnlag - «livssyn» (bokstav a)

Kunnskapsdepartementet foreslår å endre § 2-1 andre ledd bokstav a fra *religiøst* til *livssyn*. Utdanningsdirektoratet har ingen merknader til dette, og støtter forslaget.

3.5 Friskoler spesielt organisert for voksne

Kunnskapsdepartementet har bedt om tilbakemelding på om opplæringstilbud spesielt organisert for voksne bør være et godkjenningsgrunnlag i friskoleloven. Når vi leser kapittel 3 og kapittel 7 i sammenheng, oppfatter vi at det er *videregående* opplæring for voksne departementet sikter til. Det framgår også at det er voksne med rett til slik opplæring som skal være målgruppen.

Våre kommentarer til dette forslaget er tatt inn i kapittel 7.3 nedenfor. I utgangspunktet er vi ikke avvisende til et slikt grunnlag for friskoler, men etterlyser en grundigere utredning og egen høring av spørsmålet før det fattes en beslutning.

3.6 Behandlingen av søknader om godkjenning må være forsvarlig

Utdanningsdirektoratet støtter videreføringen av grunnlag som forutsetning for å kunne drive friskole. Vi er enig med departementet i at godkjenning fortsatt skal bero på en skjønsmessig vurdering av skolen opp mot gitte formål.

Vi er selvsagt enig med departementet i at behandlingen av søknader skal være forsvarlig og i samsvar med forvaltningsretten. Likebehandling og objektiv saksbehandling er en del av dette.

3.6.1 Vi opplyser saken ved å invitere berørte til å uttale seg

I høringsnotatet påpeker departementet at godkjenningsmyndigheten vil kunne innhente uttalelser fra berørte aktører. Dette vil være en måte å opplyse saken best mulig på.

Vi støtter dette synspunktet. Både sentrale forbund og bransjeorganisasjoner vil være aktuelle aktører å høre i saker. Vi anser at dette vil være i hele sektors interesse. Av erfaring vet vi at ulike aktører har ulike interesser og synspunkter. Deres uttalelser om en konkret søknad kan derfor sprike. Vi må gjøre en skjønsmessig helhetsvurdering av hver enkelt søknad. Dette kan innebære at en aktør opplever ikke å få gjennomslag for sitt syn.

Vi viser for øvrig til våre kommentarer under 3.2.1 om innhenting av uttalelser fra fylkeskommuner og bransjeorganisasjoner i forbindelse med søknader om yrkesfaglige skoler.

3.6.2 Det offentlige skoletilbudet må være godt og robust

Departementet foreslår å ta inn i loven at dersom godkjenning av en friskole får negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet, skal godkjenning ikke innvilges. Kommuner og fylkeskommuner kan uttale seg til søknader om friskoler. Høringsnotatet påpeker at innsigelser som gjelder skolestrukturen eller skolefaglige hensyn, er relevante momenter i godkjenningsvurderingen.

På samme måte som departementet, er vi opptatt av at det offentlige skoletilbudet skal være godt og robust. Etablering av friskoler må ikke undergrave dette. Vi støtter derfor forslaget om å presisere dette i lovens bestemmelse om godkjenning av friskoler.

Vi støtter også presiseringen i høringsnotatet av hva forvaltningen kan legge vekt på av konsekvenser for kommunen eller fylkeskommunen. Det er dessuten et viktig signal til kommunene og fylkeskommunene at deres innsigelser veier tyngre jo bedre de sannsynliggjør eller dokumenterer påståtte negative konsekvensene for det offentlige tilbudet.

Vi forstår høringsnotatet slik at det legges opp til en noe strengere praksis enn tidligere, og at det stilles klarere krav til uttalelsens innhold dersom den skal tillegges vekt.

En særlig problemstilling som kan oppstå er hvordan den potensielle friskolens plassering skal vurderes. Når en skole søker om godkjenning, opplyser den om i hvilken kommune eller fylkeskommune det er meningen at skolen skal ligge. Dette blir lagt til grunn i vurderingen som kommunen eller fylkeskommunen gjør når de uttaler seg i saken. Etter dagens praksis er skolen likevel ikke bundet til å etablere seg der de viste til i søknaden. De

kan velge å starte opp hvor de vil innenfor kommunen eller fylket som de har fått godkjenning til å starte opp i. De kan også senere flytte innenfor samme kommune eller fylke uten at dette må godkjennes av forvaltningen.

Dersom en skole velger å etablere seg et annet sted enn det de har oppgitt i søknaden, innebærer det at kommunens eller fylkeskommunens utgangspunkt for å uttale seg var feil. Det er en mulighet for at kommunen eller fylkeskommunen ville ha vurdert saken annerledes, og stilt seg annerledes til søknaden dersom det faktiske etableringsstedet var kjent.

Ettersom høringsnotatet legger opp til at kommunen og fylkeskommunen som høringsinstans skal gis større innflytelse enn i dag, er det ønskelig at denne problemstillingen vil bli løst. En mulig løsning er i større grad å forplikte friskolene til å starte opp og fortsette skoledriften der de på søknadstidspunktet oppga at de ønsket og planla å starte opp.

3.6.3 Særlige grunner til at godkjenning ikke bør gis

Departementet foreslår at det tas inn i loven at også «andre særlige grunner» kan begrunne et avslag på godkjenning.

Vi oppfatter forslaget som en sikkerhetsventil for tilfeller der det er svært gode grunner til å avslå en søknad om godkjenning, men de normale formalia- og minimumskravene er oppfylt. I høringsnotatet nevnes:

- søkers seriøsitet
- tvil ved om skolen av andre årsaker ikke vil være i stand til å oppfylle lovens krav

Både forslaget til lovtekst og teksten i høringsnotatet kan indikere at denne sikkerhetsventilen bare kan brukes i forbindelse med vurdering av søknader om nye skoler. Vi mener det også burde kunne gjelde i forbindelse med søknader om utvidelser ved allerede godkjente tilbud.

Det er viktig at rekkevidden for «særlige grunner» blir tydelig i den videre prosessen.

3.6.4 Vi kan ikke legge vekt på integreringshensyn når vi godkjenner skoler

Vi merker oss at departementet mener at hensynet til integrering kan legges vekt på i vurderingen av om en søknad skal godkjennes. Høringsnotatet påpeker samtidig at dette er et er både praktisk og rettslig svært krevende.

Vi må understreke at vi som godkjenningsmyndighet er opptatt av at vår praksis skal være objektiv og ikke-diskriminerende. Dette gjelder også med tanke på religion, livssyn, etnisitet mv.

Videre vil vi i praksis vanskelig kunne vurdere og ta stilling til integreringsmessige hensyn på søknadstidspunktet for en ny skole. Elevmassen er ikke kjent for noen på dette tidspunktet.

Hensynet kan tenkes å være mer relevant i forbindelse med en søknad om endring. På den andre siden stiller dette indirekte krav om at hver skole må ha en viss andel av etnisk norske barn. Både for private og offentlige skoler vil området skolen ligger i som regel være avgjørende for hvor mange minoritetsspråklige barn det er i en skole eller klasse. En friskole skal stå åpen for alle som søker, og vi kan ikke se at det bør åpnes for å prioritere

elever på bakgrunn av etnisitet eller språkkunnskap. Integreringshensyn kan altså vanskelig tillegges vekt også ved endringssøknader.

Det har ikke vært mulig for oss å konkretisere et eneste realistisk eksempel på når hensyn til integrering på lovlig vis skal kunne tillegges vekt i en søknadsbehandling. Dersom lovgiver mener at dette momentet skal kunne trekkes inn i vurderingene vi gjør som godkjenningsmyndighet, er det nødvendig med tydeligere signaler og eksempler i de videre forarbeidene.

4. Krav til innhold og vurdering

4.1 Friskolene må tilby jevngod opplæring

Utdanningsdirektoratet er enige med Kunnskapsdepartementet om at kravet til jevngod opplæring er helt sentralt og må videreføres i ny friskolelov. Vi er også enige om at krav til læreplaner fremdeles bør reguleres i forskrift.

Når det gjelder forslag om å bytte ut valgfag med egne fag for å styrke skolens grunnlag, godkjenning av vekslingsmodeller, samt muligheten for å tilby et ellefte år ved IB-skoler, mener vi det er flere spørsmål som departementet og lovgiver må ta stilling til før forslagene kan vedtas.

4.2 Rammene for hva som er jevngod opplæring må være forutsigbare

Vi oppfatter at det ikke er meningen å endre muligheten til å få vurdert egne læreplaner eller egen fag- og timefordeling.

Kunnskapsdepartementet uttaler like fullt at det er rom for å gi skolene «ytterligere spillerom» sammenlignet med dagens praksis.

Etter dagens regelverk kan private skoler synliggjøre og styrke sin egenart gjennom læreplanverket, blant annet ved å utforme egne læreplaner for ett eller flere fag, omdisponere timer i tråd med forskrift til privatskoleloven § 2A-1 andre ledd og øke det totale timetallet. I lys av dette er vi usikre på hva en ytterligere utvidelse eller ytterligere spillerom av dette er ment å være, og mener dette må klargjøres før forslaget behandles videre av Stortinget.

4.2.1 Fleksibilitet i fag- og timefordeling er sikret i jevngodvurderingen

Utdanningsdirektoratet viser til vårt brev til Kunnskapsdepartementet datert 26.8.2014. Her anbefaler vi en innføring av fleksibilitet i offentlig skole, men at tilsvarende ikke bør gjelde for friskoler; «*En tilsvarende fleksibilitet for private skoler blir ivaretatt gjennom at de kan søke Utdanningsdirektoratet om godkjenning av jamgode tilbud etter privatskoleloven. Det foreslås dermed ikke en tilsvarende bestemmelse i privatskoleloven.*»

Ettersom departementet går inn for å beholde jevngodkravet og -vurderingen, mener vi at fleksibilitet blir ivaretatt gjennom vurderingen av innholdet i opplæringen skolen ønsker å tilby.

I høringsnotatet viser departementet til fleksibiliteten friskoler har i dag etter forskrift til privatskoleloven § 2A-1. De kan omdisponere inntil fem prosent av Kunnskapsløftets ordinære fag uten at skolen må få dette særskilt godkjent av Utdanningsdirektoratet. Departementet nevner denne fleksibiliteten i forbindelse med skolens mulighet til å styrke sitt grunnlag.

Vi anser at det er uheldig at denne muligheten knyttes opp mot omdisponeringen på inntil fem prosent som fremgår av forskriften § 2A-1. Skoler som ønsker å få godkjent egne læreplaner eller endre fag- og timefordelingen for å styrke sitt grunnlag, må vurderes konkret opp mot kravet om jevngodhet før læreplanene kan tas i bruk. Det bør ikke være en begrensning på inntil fem prosent for å styrke skolens grunnlag. Endringer av skolens fag- og timefordeling *utover* fem prosent som medfører tillegg til Kunnskapsløftet, må i alle tilfeller vurderes konkret i den enkelte sak.

4.2.2 Hvordan skal jevngodvurderingen gjøres dersom valgfag skal erstattes?

I høringsnotatet foreslår departementet at valgfag på ungdomstrinnet kan benyttes til å styrke skolens grunnlag. Timer til valgfag kan skolen bruke til egne fag i stedet. Det er påpekt at faget som skal tilbys til erstatning for valgfag må være jevngodt med opplæring i offentlig skole.

Vi savner retningslinjer for hvordan skolene skal håndtere dette og samtidig hvordan forvaltningen skal vurdere jevngodheten dersom en skole velger å erstatte valgfag med egne fag. Spørsmålet er hva skolene og vi skal vurdere jevngodheten opp imot.

I dag er krav om valgfag tatt inn i forskrift til privatskoleloven § 2A-10. Dersom det er meningen at fagene skolene vil erstatte valgfagene med, ikke skal vurderes som jevngode med godkjente valgfag, må skolene få muligheten til å unntas fra denne forskriftsbestemmelsen. En slik mulighet er ikke der i dag, og noen endring er ikke nevnt i høringsnotatet.

Allerede i dag er det åpent for at andre fag kan godkjennes til erstatning for valgfag. Dette kan bli godkjent etter en konkret vurdering av om det andre faget tar vare på intensjonene og formålet med valgfaget. Valgfag har tydelige formål som tverrfaglighet, å gi elevene valgmuligheter og at faget skal være praktisk rettet. Valgfagene skolene kan velge å tilby i dag er dessuten utformet ved hjelp av innslag fra andre fag, og er ment til å styrke opplæringen i andre fag. Vi savner en tydeligere beskjed om friskoler som ønsker å styrke sitt grunnlag ved å tilby andre fag enn valgfag, likevel skal ivareta intensjonen med valgfagene.

Vi vil påpeke at vurderingen det legges opp til ikke direkte kan sammenlignes med dagens vurdering av fag som kommer i tillegg til fag etter Kunnskapsløftet. Fag som styrker skolens grunnlag, men som ikke skal erstatte et fag etter Kunnskapsløftet, f.eks. eget tilleggsfag i kristendom, blir vurdert på selvstendig grunnlag. Kravet om jevngodhet kan ikke brukes direkte her. Vi vurderer ikke om eleven, etter å ha tatt faget, har fått oppfylt tilsvarende kompetansemål som i faget som blir erstattet.

Dersom skolene bytter ut valgfag med egne fag som har til formål å styrke skolens grunnlag, oppstår problemstillingen om dette forutsetter at faget blir obligatorisk. Dersom valgfagene blir erstattet med et obligatorisk fag, vil elevene i realiteten miste friheten til å velge. Valgfrihet for elevene er som nevnt et av formålene med innføringen av valgfag.

Det framgår etter vår mening ikke tydelig nok i høringsnotatet hvordan skolene og forvaltningen skal håndtere disse utfordringene i praksis. Det er viktig at de videre forarbeidene tar stilling til hvordan fag som erstatter valgfag skal vurderes med tanke på jevngodhet. Det må gå tydelig fram hvordan det nye faget skal vurderes som jevngodt når det skal erstatte valgfag. Spørsmål som konkret må tas stilling til er blant annet:

- Skal de nye fagene sammenlignes med andre valgfag, eller skal det vurderes på selvstendig grunnlag?

- I hvilken grad skal intensjonen med valgfagets praktiske orientering vektlegges?
- Dersom et valgfag byttes ut med fag som skal styrke skolens grunnlag, kan faget da være valgfritt?

I mangel på andre kriterier eller retningslinjer, må vi ta utgangspunkt i rammene som gjelder for dagens valgfag når vi vurderer en ny læreplan for en friskole.

4.2.3 Alternative gjennomføringsløp og vekslingsmodeller er krevende i dagens forvaltningssystem

Kunnskapsdepartementet har bedt om tilbakemelding på om friskoler skal kunne tilby opplæring i en annen rekkefølge enn den som følger av LK06. Det vises til «*alternative gjennomføringsmodeller*» og «*vekslingsmodeller*». Vi er usikre på om også andre måter å organisere opplæringen på omfattes av forslaget.

Vekslingsmodellen byr på særlige utfordringer ved friskoler

Vekslingsmodeller, slik vil kjenner de fra offentlig skole, innebærer at innholdet i opplæringen forblir likt som før, men at rekkefølgen kan endres. Det er hjemmel for dette for offentlige skoler i opplæringsloven § 6A-7 bokstav c. I dag er det ingen tilsvarende hjemmel for friskoler.

Skulle det åpnes for vekslingsmodeller for friskoler ville det innebære at skolene skal gi det samme antall timer med opplæring som tidligere. Vi kan derfor ikke se at det vil ha økonomiske konsekvenser når det gjelder tildeling av statstilskudd. Det kan likevel være at skoler som ønsker å tilby en slik ordning, vil få større utgifter avhengig av hvordan de organiserer opplæringen. Dersom vekslingsmodellen innebærer at enkelte elever er i opplæring i bedrift samtidig som andre elever får opplæring på skolen, kan dette medføre en duplisering av utgiftene når elevene bytter plass.

En vekslingsmodell kan også ha konsekvenser for telling og rapportering av elevene etter økonomiforskriften. Både spørsmål om hvordan elever som er i bedrift på telletidspunktet og at en elev ikke skal telles alle fire år, må løses i praksis. Tydelige unntaksregler i forskriften er en mulig løsning. Dagens systemer for kontroll og oppfølging av skolenes rapportering er ikke tilpasset vekslingsmodeller, og må i tilfelle endres. Dette vil føre med seg økonomiske og administrative kostnader.

Før friskoler skal kunne tilby vekslingsmodell, er det dessuten viktig at det er tatt stilling til hvem som er ansvarlig for å organisere dette. Vi mener det er fylkeskommunen som står nærmest til å ta en slik vurdering. Fylkeskommunen har den nødvendige kompetanse og erfaring fra tilsvarende oppgave i offentlig skole. Det må også tas stilling til hvordan en slik ordning skal rapporteres til Utdanningsdirektoratet.

Andre alternative gjennomføringsløp trenger mer utredning

Som nevnt er vi usikre på om departementet legger opp til andre alternative måter å organisere opplæringen på enn vekslingsmodellene.

Dersom det skal åpnes for ytterligere annen organisering, f.eks. at enten skolen eller bedriften får en større del av ansvaret for opplæringen, mener vi problemstillingen må utredes nærmere før det kan tas en beslutning. Det bør óg sees i sammenheng med gjennomgangen av yrkesfagene som er varslet av statsråden.

Alternative gjennomføringsløp kan ha større økonomiske konsekvenser med tanke på tilskudd. I tillegg må blant annet spørsmål om pedagogisk ansvar, kompetanse hos de som gir opplæring mv. besvares.

4.3 Ellevte år ved internasjonale skoler

Departementet foreslår at IB-skoler i Norge skal kunne godkjennes for å gi opplæring og motta tilskudd for et ellevte år i grunnskoleopplæringen.

Vi forstår at dette er et ønske fra flere IB-skoler, ettersom det kan gjøre det mulig for disse skolene i større grad å realisere IB-programmet. På samme tid savner vi en avklaring av flere spørsmål som oppstår dersom dette skal bli tillatt.

4.3.1 Konsekvensene for elevenes rett til videregående opplæring må være klare

For det første framgår det ikke eksplisitt av forslaget hvilken innvirkning dette har for elevenes bruk av rett. Vil elever som går et ellevte grunnskoleår på en IB-skole, bruke av retten til videregående opplæring? Eller får han eller hun et tillegg til sin rett? Hvem innvilger i tilfelle denne retten? Disse spørsmålene er viktige både for elevene, skolene og forvaltningen å få avklart.

For det andre bør det tas stilling hvordan det ellevte året påvirker muligheten til å tas inn til IBOs Diploma Program. Diploma Program (DP) tilsvarer Vg2 og Vg3, og i dag er det ulik praksis når det gjelder inntak til DP. Enkelte elever går første året på Vg1 (etter LK06), mens andre tas direkte inn til DP etter grunnskolen.

Vi har tidligere vurdert at IBOs ellevte år ikke er på videregående nivå, men at skolene selv må vurdere om en elev skal kunne tas inn rett til DP uten å ta studiespesialiserende Vg1.

Slik vi forstår forslaget, skal det ikke stilles krav til elevene om å ha tatt det ellevte året før oppstart på DP. Dette samsvarer også med at det i dag ikke finnes noen offentlige IB-tilbud på grunnskolenivå. Det vil derfor bare være elever som har gått i friskoler som har tatt et ellevte IB-år. Å stille et krav for opptak til DP som bare elever som har gått i friskoler kan oppfylle, vil ikke være rimelig.

Vi venter at departementet og lovgiver tydeliggjør at ellevte år ved en IB-grunnskole ikke skal være et krav for å tas inn på DP.

Departementet og lovgiver må også ta stilling til om praksisen med inntak til DP uten å ha tatt Vg1 kan fortsette. Det samme gjelder om skolene kan prioritere elever som har tatt IBOs ellevte år fremfor elever som ikke har tatt det. Det siste vil i tilfelle være en prioritering av søkere som har gått ved friskoler framfor andre. Elever som er aktuelle for å søke seg inn på et ellevte IB-år vil ikke bare være elever som har gått IBOs grunnskole først, men også elever som ønsker å starte med et ellevte IB-år fremfor Vg1 studiespesialiserende før de fortsetter med DP.

Det er også viktig å avklare hvilken status et ellevte år skal ha med tanke på inntak til andre skoler enn IB-skoler. Det må være klart for elevene om de kan starte rett på Vg2 i en annen skole etter å ha tatt et ellevte skoleår ved en IB-skole, eller ikke.

På bakgrunn av at vi mener at det ellevte året IBO skolene ønsker å tilby er under videregående nivå, kan vi ikke se at det vil være noen automatikk i at en elev kan gå fra

ellevte år rett til Vg2 studiespesialiserende. Forskrift til opplæringsloven¹ har i dag ulike regler om inntak til neste trinn uten å ha bestått i alle fag, men disse passer ikke inn i dette tilfellet. Dersom det skal foreligge en mulighet for inntak direkte til Vg2 uten å ha tatt Vg1, mener vi at dette må reguleres i forskrift. Det bør også fremgå i forskrift at en elev kan tas inn direkte på DP uten å ha gått Vg1 dersom det er hensikten.

4.3.2 Økonomiske konsekvenser for det offentlige er uklart

Kunnskapsdepartementet nevner at et ellevte år ikke skal få økonomiske konsekvenser for kommunene. Elever som tar det ellevte året skal ikke utløse trekk i rammeoverføringene til kommunene.

Vi stiller spørsmål ved hvem, om ikke kommunene, som skal ha ansvar for utgifter til spesialundervisning, skyss etc. for elever som går det ellevte året ved en IB-skole.

Departementet har anslått at godkjenning av ellevte år vil medføre en statlig kostnadsøkning på 7,5 millioner kroner. Høsten 2014 ble det telt 120 elever på 10. trinn ved dagens IB-skoler godkjent etter privatskoleloven. Dersom alle disse ville fortsette til ellevte trinn, og vi legger til grunn satsen for 2015 ville dette utløse i overkant av kr 7 500 000,- i statstilskudd.

Vi vil påpeke at anslaget likevel er forbundet med flere usikkerhetsmomenter.

For det første er det usikkert hvor mange av dagens skoler godkjent for Middle Year Program som vil ønske å tilby et ellevte år. For det andre kan det komme til nye skoler når dette blir en mulighet. For det tredje er det usikkert hvor mange elever som vil søke seg til tilbudet. Vi kjenner heller ikke til om disse elevene vil ta det ellevte året til erstatning for Vg1, noe som også påvirker kostnadsbildet.

5. Kompetansekrav for undervisningspersonalet

5.1 Kompetansekrav for tilsetting og undervisning er viktig

Kompetansen til undervisningspersonalet ved skolene er avgjørende for elevenes læringsutbytte. Det er derfor helt naturlig å stille minimumskrav til undervisningspersonalets kompetanse.

Dette er gjennomført for de offentlige skolene, og vi er enige med departementet i at det fortsatt må gjelde kompetansekrav for tilsetting og undervisning ved friskoler. Dagens regler bør videreføres i ny friskolelov.

Vi mener det kan være mulig å knytte alternative kompetansekrav til skolens læreplanverk fremfor skolens grunnlag. Likevel er det neppe heldig, all den tid lovforslaget innebærer at krav til grunnlag opprettholdes. Når en skole søker om godkjenning må behovet for kompetanse vurderes konkret opp mot skolens grunnlag. I de tilfeller grunnlaget hviler på en egen læreplan vil vurderingen av personalets kompetanse naturlig følge dette.

Vi har derfor ingen innvendinger mot at det åpnes for at flere skoler enn de som er godkjent på grunnlag av en anerkjent pedagogisk retning kan få godkjent alternative kompetansekrav. Vi anser dette som en naturlig følge av at det åpnes for flere grunnlag.

¹ § 6-35 til 6-38

5.2 Unntak for undervisningskompetanse i enkeltfag kan være nyttig

Departementet påpeker at det finnes tilfeller der det bør være mulig å gjøre unntak fra undervisningskompetanse i enkeltfag.

Vi er enig i at en slik unntaksmulighet er hensiktsmessig, og støtter forslaget om å ta dette inn i forskrift. I forskriften bør det tas inn kriterier for når unntak kan være aktuelt, men også regler om hvem som kan søke og på hvilket tidspunkt det er naturlig. Vi mener at unntak må vurderes konkret.

5.3 Kravene til tilleggskompetanse bør bli tydeligere

Vi er enige med Kunnskapsdepartementet at det er behov for å forskriftsfeste de ulike kravene som stilles til tilleggskompetanse. Det vil skape et mer oversiktlig og forutsigbart regelverk. Noe som igjen vil være en fordel både for skolene, personalet og forvaltningen.

Utdanningsdirektoratet opplever at mange blander generelle kompetansekrav og krav som spesialkompetanse eller spisskompetanse.

Vi mener at kravene skal bestå, og at det i arbeidet med forskriften må vurderes om de ulike kravene kan gjøres klarere enn de er i dag.

5.4 Dagens regler om opparbeiding av spesialkompetanse gjennom praksis har uheldige virkninger

Høringsnotatet viser til reglene om krav om spesialkompetanse relatert til anerkjent pedagogisk retning. Kravet til skoler som er godkjent på grunnlag av anerkjent pedagogisk retning er at minst 50 prosent av undervisningspersonalet må ha spesialkompetanse innen den bestemte pedagogikken. Kravet relaterer seg til stillingsprosent for undervisningspersonalet, ikke til antall ansatte som har spesialkompetanse. For grunnskoler kan andelen på 50 prosent bestå av en skjønnsmessig vurdering av om lag 10 prosent, hvor forhold som blant annet intensjonsavtaler om utdanning, realkompetanse under fem års varighet, mentorordninger, pedagogiske veiledere og internopplæring kan vurderes.

Kravet til spesialkompetanse innebærer dermed i realiteten at minimum 40 prosent av undervisningspersonale (beregnet ut fra stillingsprosent) må ha videreutdanning i montessori- eller steinerpedagogikk eller realkompetanse på minimum fem år.

Vi har ført tilsyn med montessori- og steinerskoler for å kontrollere om disse kravene oppfylles i praksis. Med den store økning i skoler på grunnlaget anerkjent pedagogisk retning som har vært de siste år, anså vi det var en risiko for at ikke alle skolene hadde tilstrekkelig kvalifisert personale.

Vi avdekket at ved flere skoler var det til dels svært få lærere med montessori- eller steinerpedagogisk utdanning, mens flere hadde jobbet ved skolen i mer enn fem år. De oppfylte dermed kravet til realkompetanse og skolen oppfylte lovkravet til spesialkompetanse.

Gjennom tilsynene ble vi oppmerksom på at dagens regler om mulighet til å opparbeide seg spesialkompetanse gjennom praksis, kan ha uheldige konsekvenser. Det er i prinsippet mulig for en skole å få godkjent et miljø av undervisningspersonale der ingen har formell videreutdanning i den bestemte pedagogikken, og der heller ingen med realkompetanse har opparbeidet seg dette i et miljø med kollegaer med slik videreutdanning. Dette har neppe

vært lovgivers intensjon eller i tråd bakgrunnen for å innta disse pedagogiske retningene i lovens grunnlag.

Vi mener det er viktig å være oppmerksom på dette i det videre forskriftsarbeidet om krav til spesialkompetanse.

5.5 Regelverket skal ikke være unødvendig omfangsrikt

Vi er enig med departementet i at å duplisere regelverk unødvendig verken er hensiktsmessig eller i tråd med forvaltningens målsetning om å forenkle regelverket.

Som departementet påpeker er både regelen om tilleggskompetanse for religiøse skoler og henvisningene til arbeidsmiljøloven og diskrimineringsloven unødvendige i friskoleloven.

Vi støtter Kunnskapsdepartementets forslag om at § 4-2 fjerde ledd endres.

6. Inntak av elever

6.1 Friskolesektoren vil ha nytte av en egen forskrift om inntak

Kunnskapsdepartementet foreslår at det innføres en forskriftshjemmel til å regulere inntak nærmere. Vi støtter forslaget, og mener det er behov for at inntak og bruk av rett reguleres gjennom forskrift også for skoler godkjent etter friskoleloven.

Utdanningsdirektoratet opplever at flere friskoler støtter seg på og bruker forskrift til opplæringsloven i tilfeller der inntaket ikke utførlig er regulert i eget inntaksreglement. Vi mottar mange spørsmål knyttet til elevenes rett til videregående opplæring. I tilsyn ser vi også at flere skoler synes dette er krevende. Vi ser også utfordringer skolene har når de vurderer inntak der eleven har fått innvilget en rett av fylkeskommunen som ikke gjelder for friskolene. Dette er for eksempel utvidet rett til videregående opplæring etter at retten er brukt opp. Dette blir gjerne kalt «fullføringsrett» av fylkeskommunene.

Vi mener derfor at også friskolene vil ha nytte av en forskrift om inntak som kan klargjøre ulike relevante spørsmål. En egen forskrift med hjemmel i friskoleloven vil dessuten være en fordel for elevene. Det vil kunne avskjære tvil om deres rettigheter.

6.2 Reservering av elevplasser er allerede tillatt, å presisere det i loven er unødvendig

Kunnskapsdepartementet foreslår å endre lovteksten i § 3-1. Det er foreslått å ta inn i loven at det er mulig for friskoler, på saklig grunnlag, å holde av plasser i inntaket til en bestemt elevgruppe.

Departementet argumenterer med at dette er et behov særlig internasjonale skoler i Norge har. Lovendringen vil markere at det er tillatt å reservere plasser utenom hovedopptaket, og dermed gjøre det lettere for familier å bo periodevis i enten Norge eller utlandet.

I utgangspunktet mener vi at loven ikke bør utvides unødvendig. Som hovedregel er det dessuten en uheldig lovgivningsteknikk å presisere ting rettssubjektene (skolene) lovlig kan gjøre.

Vi mener det ikke er behov for endringen som er foreslått. Skolene har allerede i dag mulighet til å holde av elevplasser. Dette framgår tydelig i rundskriv Udir-05-2010, og det framgår av høringsnotatet. Vi kjenner også til at å holde av elevplasser til etter hovedinntaket allerede praktiseres ved flere skoler.

Ettersom rettstilstanden ikke er uklar, og med fare for at en lovendring skaper mer spørsmål enn den avklarer, foreslår vi at endringsforslaget ikke fremmes videre.

Dersom departementet velger å fremme forslaget for Stortinget er det et par poenger vi mener er viktig at kommer tydelig fram.

For det første er det viktig at skolene forstår at søknadsfrister, reservering av elevplasser, tak på grupper, prioriteringskriterier mv. fortsatt må reguleres i skolens inntaksreglement. Loven erstatter ikke inntaksreglementet. Inntaksreglementet skal være saklig, objektiv og sikre forutberegnelighet.

For det andre må det være klart at selv om lovgiver åpner opp for å holde av elevplasser til utenom hovedopptaket, endrer ikke dette reglene for hvilke elever som utløser tilskudd. Skulle en skole ta imot elever etter 1. oktober eller 1. april, vil ikke skolen kunne telle disse og heller ikke motta tilskudd for dem før etter neste elevtelling.

For det tredje er det etter vår mening viktig at det tas stilling til om de plassene som kan holdes av skal rettes mot søkere fra skolens «*hovedmålgruppe*» eller «*visse grupper*» som er prioritert i inntaksreglementet. Høringsnotatet er ikke tydelig på dette. Vi mener det avgjørende må være at gruppen er tydelig, saklig og etterprøvbart avgrenset i forkant. Diskusjoner om hva som er en skoles hovedmålgruppe kan bli vanskelige, særlig dersom dette kommer på spissen i forbindelse med en søknad etter søknadsfristen.

7. Inntak av voksne

7.1 Inntak av voksne med rett til videregående opplæring bør være mulig i friskoler

Utdanningsdirektoratet mener det i utgangspunktet bør være mulig for voksne med rett til videregående opplæring, å ta ut denne retten i en friskole. I dag kan voksne med rett til videregående opplæring tas inn som elever ved friskoler, men skal prioriteres etter ungdom.

At voksne tas inn ved friskoler reiser noen utfordringer som det er nødvendig å være oppmerksom på.

Det er ikke meningen at friskoler skal brukes til å ta opp igjen fag eleven allerede har mottatt opplæring i og bestått. Disse elevene har allerede brukt av egne og samfunnets ressurser til en grunnopplæring. Det er ikke rimelig at samfunnet skal betale for at disse får forbedre sine vitnemål.

Det finnes dessuten et eget marked for denne typen privatisttjenester med flere ulike aktører. Friskoler er ikke ment å være i samme marked. Friskolenes statstilskudd ville i tilfelle innebære en betydelig konkurransefordel for friskolene, og dermed forstyrre de ordinære markedskreftene.

7.2 Er dagens tilbud for voksne med rett i privatskoler egentlig tilpasset nok?

Voksne med rett til videregående opplæring som søker seg inn ved private skoler skal kunne dokumentere at de har rett til videregående opplæring. Dokumentasjon på tidligere opplæring kan brukes til dette. Voksne søkere må dessuten framlegge en realkompetansevurdering før inntak. Realkompetansevurdering danner grunnlag for hvor omfattende hans eller hennes behov for videregående opplæring er.

Det er skolens ansvar at de kun tar inn voksne som har en dokumentert rett til videregående opplæring. Det er den enkelte søkers ansvar å skaffe til veie dokumentasjonen.

Det skal ikke være anledning til å ta opp igjen fag som eleven tidligere har bestått. Dette betyr at i praksis vil mange av de voksne elevene må tas inn som deltids elever, med mindre realkompetansevurderingen viste at de ikke har noen kompetanse som kan tillegges vekt. Også dette er skolenes ansvar. De skal bare tilby en plass som innfrir søkerens behov. På samme tid kan skolene ha incentiver til å tilby heltidsplass for å utløse fullt tilskudd. Mange ukurante deltidsbrøker kan være vanskelig å tilpasse skolens øvre tillatte elevtall.

Ingen friskoler kan i dag tilby opplegg spesielt organisert for voksne etter en modell fra opplæringsloven kapittel 4 A.

Vi ser utfordringer ved dagens situasjon. Ved at voksne med rett tas inn som elever ved friskolene er det høy risiko for at de ikke får et opplegg som er tilpasset deres individuelle behov. Vi må kunne anta at en ikke ubetydelig andel av disse elevene får et opplegg som «overkompenserer» deres egentlige behov for videregående opplæring. Bakgrunnen for dette er at det ikke er mulig å ta deler av fag etter gjeldene privatskolelov. At eleven tilbys et opplegg som ikke er tilpasset deres behov er ikke nødvendigvis et gode for eleven. På samme tid oppnår disse voksne en del særlige rettigheter gjennom å få status som elev. Dette gjelder for eksempel rett til spesialundervisning, skyss mv.

På bakgrunn av dette oppstår spørsmålet om dagens tilbud til voksne i private skoler er tilpasset og målrettet nok for den enkelte voksnes behov for videregående opplæring. Vi mener likevel at reglene om inntak av voksne med rett til videregående opplæring ikke bør endres. Det bør fortsatt være adgang for voksne med rett til videregående opplæring å bruke denne retten ved en friskole.

7.3 Opplæring spesielt organisert for voksne med rett til videregående opplæring må utredes nærmere før loven endres

Vi mener det er viktig at dersom det skal åpnes opp for å godkjenne friskoler spesielt organisert for voksne, må dette være basert på et reelt behov for at også friskoler tilbyr denne typen opplegg. Tilbudene må dessuten være kvalitativt gunstige for målgruppen.

7.3.1 Det er tvilsomt om det faktisk er behov for flere skoler særskilt for voksne

Deltakelsen i opplæringstilbud for voksne etter opplæringsloven kapittel 4A, har vært relativt lav siden retten ble lovfestet i 2000 (VGO) og 2002 (grunnskole). Tallene er betydelig lavere enn anslagene som ble gjort i forbindelse med lovarbeidet. Grunnopplæring for voksne er viktig, men tallene viser at det i hvert fall hittil er færre som ønsker dette tilbudet enn antatt.

Tallet på voksne i videregående opplæring har vært ganske stabilt de siste årene. Foreløpige tall for skoleåret 2013-2014 viser at det var 16 210 voksne som fikk videregående opplæring i skole. De fleste av disse tok helse- og oppvekstfag. Alle landets fylkeskommuner tilbød videregående opplæring for voksne. Det var 11 698 personer som var i videregående opplæring spesielt organisert for voksne. Av disse var 1 579 under 25 år.

Det finnes få indikasjoner på at voksne som ønsker særskilt tilpasset videregående opplæring ikke får slike tilbud av sin fylkeskommune. Det er altså ikke grunn til å tro at mange voksne venter uforholdsmessig lenge på et opplæringstilbud de har rett til. Det offentlige tilbudet synes altså å dekke behovet for denne typen opplæring.

Vi stiller derfor spørsmål ved om det faktisk er behov for private skoler som tilbyr opplæring spesielt organisert for voksne. Er det hensiktsmessig å bruke statlige midler til å duplisere dette tilbudet?

Et slikt særskilt tilbud ved friskoler vil medføre kostnader ved den enkelte skolen og dessuten økte kostnader for forvaltningen. Det vil komme kostnader knyttet til å behandle søknader, forvalte tilskuddsordningen og utføre tilsyn og kontroll med skolene. Disse kostnadselementene vil i noen grad innebære en duplisering sammenliknet med dagens situasjon, og man risikerer dessuten at stordriftsfordeler ved offentlige tilbud blir dårlig utnyttet.

7.3.2 Flere spørsmål må avklares før lovgiver kan ta stilling til om loven bør endres

I tillegg til at vi stiller spørsmål ved om det faktisk er behov for å duplisere tilbudet, mener vi det er flere spørsmål som må være avklart før det er forsvarlig å beslutte at også friskoler skal ha tilbud spesielt organisert for voksne. Det er viktig at disse spørsmålene utredes og avklares før lovgiver tar sin beslutning.

Det er først når ulike problemstillinger er utredet og besvart, at vi faktisk har oversikt over mulige konsekvenser av å legge til et eget grunnlag om opplæring spesielt organisert for voksne. Inntil vi har overblikk over konsekvensene er det etter vår mening for tidlig å ta stilling til om loven bør endres.

Vi mener derfor spørsmålet om friskoler skal kunne tilby opplæring særskilt organisert for voksne må utredes nærmere og høres særskilt. Vi ser fram imot å kommentere på en slik høring.

Eksempler på spørsmål som bør utredes er:

- Hvor nært opplæringsloven § 4A-3 er det meningen at disse skolene skal ligge? Skal de som tas inn på et slikt tilbud få opplæring etter en modell i samsvar med opplæringsloven § 4A-3?
- Skal grunnlaget «*spesielt organisert for voksne*» kunne kombineres med andre grunnlag i § 2-1? Hvis ja, hvordan skal flere grunnlag synliggjøres samtidig?
- Vil det nye grunnlaget påvirke retten til å ta inn voksne med rett på andre grunnlag? Man kan tenke seg at skreddersydd opplegg er gunstigere enn vanlige deltidsopplegg.
- Skal søkere som tas inn ved skoler med spesielt organiserte opplegg være «elever» eller «voksne»? Status som elev gir særskilte rettigheter som ikke gjelder for voksne. Søkerne kan dermed ha insentiver til å velge det ene framfor det andre.
- Hvor langt skal skolens plikt strekke seg i forbindelse med ønsket sluttkompetanse og individuell tilpassing for den enkelte?
- Skal det være begrensninger for hvor lenge en voksen skal kunne gå ved en friskole? Voksne med rett til videregående opplæring etter opplæringsloven har rett til å fullføre og få sluttkompetanse uavhengig av hvor lang tid det tar.
- Hvordan skal tilskudd beregnes ved skoler med spesielt organiserte opplegg?

7.3 Inntak av voksne uten rett til videregående opplæring bør fortsette som i dag

Vi støtter forslaget om at hovedregelen fortsatt skal være at friskoler ikke skal være åpne for voksne uten rett til videregående opplæring. De unntakene som allerede finnes sikrer at dette ikke er en urimelig streng regel.

Ved de skolene som i dag kan ta inn voksne uten rett til videregående opplæring, skal inntak skje på bakgrunn av en realkompetansevurdering. Elevene har dessuten ikke mulighet til å ta om igjen fag som de tidligere har bestått.

Vi ser at det er ulik oppfatning i sektor om disse friskolene kan ta inn elever med generell studiekompetanse, som ønsker å ta fag de tidligere ikke har mottatt opplæring i.

Vi anser at formålet med friskoleloven er at elever skal ha mulighet til å skaffe seg generell studie- eller yrkeskompetanse ved en friskole. Dersom eleven allerede har oppnådd denne kompetansen, skal det ikke være mulighet til å ta ytterligere fag innen det utdanningsprogrammet/programområdet som eleven tidligere har gjennomført. Slike fag må vedkommende i stedet ta som privatist, og friskolene kan ikke tilby dette.

7.4 Andre spørsmål om inntak av voksne søkere

I forbindelse med elevtellingene ser vi hvert år at enkelte skoler har tatt inn voksne elever uten å ha bedt om realkompetansevurdering eller annen dokumentasjon på skolegang. Dette gjelder voksne elever både med og uten rett til videregående opplæring.

Utdanningsdirektoratet ser at det er usikkerhet i sektor om hvordan søkere skal kartlegges og vurderes. Dette gjelder særlig søkere under 25 år. Fylkeskommunene stiller spørsmål ved om og hvordan de skal realkompetansevurdere en elev som avsluttet videregående opplæring kun noen måneder tidligere.

Vi ber derfor departementet avklare hvilke krav som kan stilles til skolene, og dermed søkerne, når det gjelder å kartlegge kompetansen til sine voksne søkere. Det er spesielt viktig å få avklart situasjonen for de under 25 år.

Vi viser her til departementets brev datert 16. januar 2013 der det står:

«På denne bakgrunn legger departementet til grunn at begrepet 'voksne søkere uten rett' etter privatskoleforskriften § 11-1 første ledd omfatter voksne uten rett til videregående opplæring for voksne etter opplæringsloven § 4A-3, uavhengig av om disse har fylt 25 år eller ikke.»

Vi anser at en hensiktsmessig måte å løse situasjonen på er at i tilfeller der søker er under 25 år tilbyr hjemfylket et informasjonsbrev el. med oversikt over hvilke fag som er bestått og hvilke fag som gjenstår får å nå ønsket sluttkompetanse. Fylket vil ha informasjon om elevenes kompetanse gjennom VIGO-systemet. Dette informasjonsbrevet el. vil i slike tilfeller erstatte en realkompetansevurdering. Det vil ikke være en skjønnsmessig vurdering, og heller ikke et enkeltvedtak som kan påklages. For tilfeller der det ikke finnes informasjon om søkers tidligere opplæring, vil det fortsatt være behov for en realkompetansevurdering før inntak.

Vi understreker at denne typen løsning forutsetter lovendring.

8. Toppidrettsgymnas

Utdanningsdirektoratet har ingen innvendinger til at toppidrett beholdes som grunnlag i § 2-1.

Vi er enig med departementet at forskjellsbehandlingen av skoler med ulike krav til timetall som dagens system utløser er uheldig. En klargjøring som bidrar til større grad av likebehandling er derfor velkomment.

Vi har i tillegg noen kommentarer knyttet til hvordan grunnlaget toppidrett skiller seg fra øvrige grunnlag i loven, og hvor vi mener det er ønskelig med tydeligere signaler fra departementet og lovgiver.

8.1 Det er 14 toppidrettsskoler i dag

Det er i dag 14 friskoler i drift godkjent for toppidrett. Disse er fordelt på 11 fylker. Per 1. oktober 2014 var det til sammen 2 391 elevplasser for toppidrett i bruk på disse skolene. Dette er ikke et ubetydelig antall sett i lys av at målgruppen er ungdommer som anses å ha et særskilt idrettstalent.

Alle skolene mottar statstilskudd etter privatskoleloven. 11 av de 14 skolene mottar i tillegg det ulovfestede tilskuddet til toppidrett.

Toppidrett som grunnlag for godkjenning har vært et etterspurt grunnlag de siste årene. I de fleste søknadene viser søker til at skolen skal følge retningslinjene og kvalitetskravene fra Norges idrettsforbund / Olympiatoppen. At disse retningslinjene følges er ikke noen forutsetning for å få godkjenning.

8.2 Søknadene om toppidrettsskole er ofte krevende å vurdere

Når vi mottar søknader på grunnlaget «*særskilt tilrettelagt for toppidrett*» er det flere punkter i søknadsprosessen som er krevende.

Vi er glad for at departementet i høringsnotatet understreker at det er søker som plikter å dokumentere at vilkårene for godkjenning er oppfylt. Like fullt mener vi det trengs tydeligere signaler fra departementet og lovgiver på hvor terskelen for innvilgelse av søknaden skal ligge. Slike signaler er et viktig grunnlag både for søkere som skal beskrive sin skole, og for oss når vi skal forvalte regelverket og vurdere søknadene.

Nedenfor nevner vi noen punkter vi mener bør avklares slik at søknadsprosessen kan bli mer forutberegnelig og effektiv for både søkerne og forvaltning. Jo tydeligere premissene er på søknads- og eventuelt godkjenningstidspunktet, jo enklere og mer forutsigbart blir det også å kontrollere om skolene etterlever premissene i etterkant.

8.2.1 Hvor mye kreves for å være «særskilt tilrettelagt for toppidrett»?

Først og fremst er det viktig at alle involverte har en forståelse av hva som ligger i kravet om at skolen skal *legge særskilt til rette* for toppidrettssatsing. Innholdet i dette må være tydelig for at vi klart skal kunne skille vanlige tilbud innen idrettsfag eller studiespesialiserende tilbud med tilbud om toppidrett, og toppidrettstilbud etter friskoleloven.

I vår praksis forutsetter vi at den særskilte tilretteleggingen blant annet er synlig gjennom organiseringen av skolehverdagen, skole- og treningsanlegg og spisskompetanse innenfor idretten(e) skolen tilbyr. Vi merker oss at høringsnotatet er tydelig på at søkere blant annet må konkretisere hvilke idretter skolen skal tilby, og dokumentere at det er etablert kontakt med relevante lokale idrettslag. Vi legger til grunn at søknaden binder skolene, og at ev. andre idretter enn det som kom fram av søknaden innebærer en endring det må søkes om ny godkjenning for. Vi ønsker også at skolen tydelig beskriver hva den særskilte tilretteleggingen gjennom organiseringen av skolehverdagen, skole- og treningsanlegg og spisskompetanse innenfor idretten(e) skolen innebærer i skolens daglige virke.

Når vi behandler søknader vurderer vi bare hva selve skolen ønsker å tilby. Det kan til tider være utfordrende å skille dette fra det andre nærstående rettssubjekter (f.eks. eierselskapet) ønsker å tilby elevene. Vi anser at vi ikke kan legge vekt på annet enn det som skal tilbys i skolen, altså i regi av det rettssubjektet som søker og eventuelt får godkjenning. Tilbud utover det skolen selv tilbyr er ikke relevant for søknaden.

Dette gjelder i og for seg ikke spesielt for toppidrettsskoler, men også for andre skoler som kan godkjennes etter friskoleloven, f.eks. religiøse skoler og de foreslåtte profilskolene. I praksis ser vi likevel oftest denne problemstillingen i forbindelse med grunnlaget toppidrett. Av ulike årsaker har disse søkerne gjerne eiere eller andre nærstående selskaper som også er ment å gi et tilbud til elevene, og ta betalt for dette.

8.2.2 Hvordan skal vi vurdere behovet for skolen?

Hensikten med at friskoler skal kunne tilby opplæring kombinert med toppidrett er at elever med et særlig idrettstalent skal ha mulighet til å velge et toppidrettstilbud flere steder i landet. Da privatskoleloven ble vedtatt var det et mål å øke tilbudet som fantes da.

Utdanningsdirektoratet ser at det har oppstått nye problemstillinger i forbindelse med at flere ønsker å tilby et slikt tilbud, gjerne i konkurranse med eksisterende private eller offentlige tilbud i nærheten.

Vi skal vurdere behovet for skolen som søker om godkjenning. Når vi behandler søknadene vurderer vi behovet opp imot hvilke andre toppidrettstilbud etter privatskoleloven som finnes i nærheten. Også offentlige tilbud som har et samarbeid med Norges idrettsforbund / Olympiatoppen og følger retningslinjene og kvalitetskravene fra disse kan være relevante å ta i betraktning. Vi ser dessuten på fylkeskommunale toppidrettstilbud og landslinjer med idretts-/toppidrettstilbud.

Vi forutsetter at alle disse tilbudene kan tas med i våre behovsvurderinger, og at det ikke kun er tilbud etter privatskoleloven som er relevante. Dersom vi ikke skulle legge vekt på offentlige tilbud vil dette skille seg fra andre grunnlag for friskoler. Dette trenger i tilfelle en konkret begrunnelse.

Vi opplever at enkelte søkere argumenterer med at det er behov for nye toppidrettsskoler ettersom eksisterende toppidrettsskoler har fylt opp sine plasser, og at det er et populært valg blant elevene.

Generelt, når vi vurderer behovet for en ny skole ser vi på om det finnes et tilsvarende skoletilbud i en viss nærhet, og om det er ledige elevplasser ved denne skolen. Vi har likevel lagt til grunn at vurderingen av behov kan stille seg noe annerledes for skoler som tilbyr toppidrett, enn andre grunnlag. Vi har hatt en noe strengere praksis overfor toppidrettsskolene. Blant annet har vi lagt vekt på hvilke idretter skolen oppgir at den vil tilby, for å sikre at det ikke blir u hensiktsmessig mange like tilbud i nærheten av hverandre.

Denne praksisen har vi motivert i at toppidrettsskolene er ment å være et tilbud til en mindre gruppe elever med særlig idrettstalent. Gruppen skal kombinere idrett på høyt nivå med videregående opplæring. Det er ikke nødvendigvis heldig overfor den enkelte ungdommen eller god samfunnsøkonomi å tilby denne typen opplæringstilbud til alle som ønsker det.

Vi regner med at forståelsen av behovskravet i forbindelse med toppidrettsskoler blir tema i de videre forarbeidene.

8.2.3 Hvilken innflytelse skal Norges idrettsforbund og Olympiatoppen ha på søknadsprosessen?

Høringsnotatet viser til at det kan være behov for å innhente uttalelse fra f.eks. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité for å vurdere om en søker tilfredsstiller de særskilte kravene loven stiller.

De fleste søknadene vi mottar beskriver et opplegg der skolene skal følge retningslinjer og kvalitetskrav fra Norges idrettsforbund / Olympiatoppen.²

Det er i dag ikke noe krav om at skolene må følge disse retningslinjene. Vi ønsker ikke at dette endres slik at å følge retningslinjene og kravene fra NIF / Olympiatoppen blir en forutsetning for godkjenning etter friskoleloven. Innholdet i disse retningslinjene og kravene er utenfor forvaltningens myndighetsområde. Tilsyn og kontroll med at kravene og retningslinjene følges bør derfor heller ikke ligge til forvaltningen. På denne bakgrunn mener vi at det verken er naturlig eller gunstig å gjøre de til en forutsetning for godkjenningen etter friskoleloven.

Vi ser likevel ikke bort fra at det i enkelte tilfeller kan være hensiktsmessig å be NIF om deres kommentarer til en konkret søknad. Høring av berørte aktører eller interesseorganisasjoner mv. er vanlig praksis også ved søknader på andre grunnlag. Vi forutsetter at det ikke skal være en forutsetning for godkjenning at Norges Idrettsforbund / Olympiatoppen «går god for» skolen.

8.2.4 Skal det være særskilte regler for inntak ved toppidrettsskoler?

Friskoler skal være åpne for alle, jf. § 3-1. Det er sikker rett at friskoler ikke kan stille noen krav utover de formelle vilkårene for inntak som fremgår av opplæringsloven §§ 2-1 tredje ledd og 3-1 første ledd.

Dagens regelverk bygger på at søkere ikke skal forskjellsbehandles. Først når det er flere søkere enn antall elevplasser, kan skolen prioritere søkere etter saklige kriterier. Dette gjelder også for elever som søker seg til en skole som tilbyr toppidrett. På toppidrettsskoler kan idrettsprestasjoner være et saklig prioriteringskriterium, men altså ikke et inntakskrav.

Foruten at det i dag ikke kan stilles krav om «talent» eller bestemte idrettsprestasjoner for inntak, kan skolene heller ikke stille krav om at søkerne er medlemmer av bestemte organisasjoner eller idrettslag. Det er ikke tillat å kreve opplæring eller praksis som går utover det som kan kreves ved inntak til offentlige skoler. De kan heller ikke kreve at søkere stiller til intervju, tester, deltar på informasjonsmøter eller gjennomfører kurs som en del av inntaksprosessen.

«Åpen for alle»-prinsippet utfordres imidlertid av at disse skolene, både fra lovgivers side og i praksis, da skolene er myntet på en bestemt gruppe elever som vil kombinere idrett på høyt nivå med videregående opplæring. Toppidrettstilbudene er ment for den gruppen ungdom som antas å ha et særskilt idrettstalent. Den særskilte tilretteleggingen av opplæringstilbudet og den særskilt høye tilskuddssatsen dette utløser er ment å reflektere

² Mer informasjon om retningslinjene finnes på

<http://www.olympiatoppen.no/fagavdelinger/ungeutovere/media23893.media.og>

<http://www.olympiatoppen.no/fagomraader/ungeutovere/aktuelt/arkiv/page5371.html>

at det dreier seg om en mindre gruppe elever med bestemte behov og organisasjoner rundt seg.

Toppidrettsskoler kan ikke ta inn elever som ikke skal motta toppidrettstilbud. Ikke alle ungdommer har forutsetninger for å bli toppidrettsutøvere, selv om de kanskje kunne ønske seg det. Det er derfor ikke noe poeng i seg selv at tilbudet (antallet) av elevplasser skal stå til etterspørselen, altså hvor mange som ønsker plass på tilbudet. Vi vil påpeke at det også finnes andre studieprogrammer som vektlegger idrett, fysisk aktivitet og trening, f.eks. ordinære idrettsfag.

Vi mener det finnes argumenter for at inntak til et toppidrettstilbud burde kunne gjøres etter andre prinsipper og kriterier enn det loven i dag legger opp til. Dersom departementet eller lovgiver mener at skoler som tilbyr videregående opplæring i kombinasjon med toppidrett skal kunne avvike fra dagens regelverk for inntak må dette formidles tydelig til alle involverte aktører.

8.2.5 Særskilte utfordringer ved driftstillatelse for toppidrettsskoler

Før en godkjent skole skal starte opp må skolen få en særskilt driftstillatelse. For å få slik driftstillatelse må skolen kunne dokumentere:

- skolens samlede lærerkompetanse
- fylkesmannens godkjenning av skolens anlegg
- elevtallsprognose for første halvår i drift
- annen dokumentasjon som fremgår av skolens godkjenningsvedtak

Når skoler godkjent som toppidrettstilbud søker om driftstillatelse oppstår noen særskilte problemstillinger.

For det første vet vi at fylkesmannsembetene synes det er krevende å ta stilling til toppidrettsskolenes anlegg. Normalt skal det foreligge ulike kommunale godkjenninger og dessuten gjør Fylkesmannen en vurdering av lokalenes egnethet som skole, jf. privatskoleloven § 2-4 første ledd. Både kommunale godkjenninger og egnethetsvurderingen er utfordrende å få til når en skole som enda ikke er i drift skisserer sine idrettsarenaer som enda ikke er tatt i bruk. Avhengig av type idrett vil det dessuten være vanskelig å få et anlegg godkjent etter forskrift om miljørettet helsevern for skoler og barnehager. Fylkesmannen opplever også at deres kompetanse stilles på prøve når de skal godkjenne mer uvanlige læringsarenaer som f.eks. rideanlegg, skibakker mv.

For det andre er det utfordrende å vurdere skolens samlede lærerkompetanse. Ofte ser vi at skolene forklarer at ulike personer knyttet til lokale idrettsmiljøer skal arbeide som elevenes lærere. Sjelden er det lagt ved noen kontrakter som bekrefter dette. Det hender dessuten at det kan være vanskelig å se at en person har kvalifikasjoner som trener med toppidrettskvaliteter, men i stedet bare som en vanlig trener. Ofte mangler også disse personene pedagogisk kompetanse noe som gjør at vi er usikre på hvordan skolen vil løse kravene om læreres formelle kompetanse og dessuten pedagogisk ledelse ved skolen.

Vi opplever at dette er krevende for både oss, fylkesmannen og skolene.

8.3 Hvem er målgruppen for det ulovfestede tilskuddet for toppidrett?

Som departementet påpeker er det ulovfestede tilskuddet for toppidrett noe som ikke berøres av denne høringen.

Vi vil påpeke at det virker noe uklart hva som ligger i «den spesielle toppidrettsdelen av tilbudet ved toppidrettsgymnasene» versus kravet i privatskoleloven om «at skolen skal legge særskilt til rette for toppidrettssatsing, bl.a. når det gjelder organisering av skolehverdagen, skole- og treningsanlegg og spisskompetanse innenfor de/den idretten skolen tilbyr».

Tilskuddet for toppidrett betales i dag bare til toppidrettstilbud som er godkjent etter privatskoleloven. Dersom dette skal være et vilkår også i framtiden forutsetter dette at disse midlene skal brukes til toppidrettstilbudet i skolen. I motsatt tilfelle ville dette tilskuddet sette skolen i en situasjon som kan være problematisk med tanke på reguleringen i § 2-2. Sektor behøver derfor en avklaring på om det bare er skoler godkjent etter friskoleloven som skal kunne motta og bruke det ulovfestede tilskuddet for toppidrett, eller om det er et tilskudd som er ment å være uavhengig av friskoleloven. I forlengelsen av dette oppstår spørsmålet om «den spesielle toppidrettsdelen av tilbudet ved toppidrettsgymnasene» er noe som toppidrettsgymnaser etter friskoleloven må tilby?

Bakgrunnen for det siste spørsmålet er at skolene som i dag mottar det ulovfestede tilskuddet for toppidrett har en veldig ulik organisering av «den spesielle toppidrettsdelen av tilbudet ved toppidrettsgymnasene». Ved flere synes det som om dette ikke er et tilbud ved skolene, men noe som blir gitt av andre (nærstående) aktører.

8.4 Fravær er en særlig problemstilling ved toppidrettsgymnas

De fleste elever ved en toppidrettsskole er allerede idrettsutøvere på høyt nivå, og representerer ofte ulike idrettslag i Norge eller utlandet. Dette innebærer deltagelse ved ulike idrettsstevner, reising og trening andre steder enn ved skolens anlegg.

Dagens regelverk skiller mellom fravær knyttet til vitnemål, og fravær knyttet til elevtilskudd.

I forbindelse med elevtellingen opplever vi at det dukker opp ulike problemstillinger i tilknytning til fravær for elever ved toppidrettsskoler. Disse gjelder som regel fraværsregelen i økonomiforskriften § 13 (20-dagersregelen).

8.4.1 Fravær for representasjon bør ikke ha ulik status opp i mot vitnemål og 20-dagersregelen

Etter forskrift til privatskoleloven § 3-46 skal det ikke føres fravær på elevens vitnemål for «representasjon i arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå». Det finnes ikke et tilsvarende unntak for fravær knyttet til 20-dagersregelen i økonomiforskriften. De øvrige kriteriene som gir unntak for føring av fravær på vitnemål er tilsvarende de som gir unntak etter 20-dagersregelen.

For oss er det vanskelig å se at det finnes noen årsak til at disse reglene bør være ulike. For elevene og skolene vil rettslikhet i seg selv være en fordel.

Vi anbefaler at unntak for representasjon også blir et gyldig unntakskriterium i økonomiforskriften. Selv om vi oftest ser denne problemstillingen i forbindelse med toppidrettselever, mener vi ikke det er grunn til å begrense unntaket til disse elevene. Unntaket bør derfor ikke være avgrenset til visse elever eller skoleslag. I vårt forslag til ny tekst i økonomiforskriften § 13a har vi tatt inn unntakskriterium for representasjon som bokstav d. Se punkt 12.5.2 nedenfor.

8.4.2 Organisert studiearbeid må dokumenteres skikkelig

Elevene som går på toppidrett vil i mange tilfeller være borte fra den ordinære undervisningen i forbindelse med trening (utover det skolen legger opp til) og idrettsarrangementer. Det kan derfor være utfordrende for elevene og skolene å sikre at eleven får den opplæringen han eller hun skal ha.

Bakgrunnen for at økonomiforskriften har satt en grense for fravær i 20-dagersregelen, er å sikre at tilskuddet som gis er knyttet til opplæringen skolen gir den enkelte elev.

Det er klart at skoler godkjent etter dagens regelverk ikke har anledning til å gi fjernundervisning. Dette gjelder også for toppidrettstilbud. At et toppidrettstilbud er «*særskilt tilrettelagt for toppidrett*» kan ikke bety fjernundervisning.

Elever som ikke er fysisk på skolen kan inngå en avtale med sin faglærer eller daglig leder om å ta med seg skolearbeid og gjøre dette andre steder enn ved skolen. Dersom det inngås en slik avtale om «*organisert studiearbeid og skoleadministrative gjøremål*» vil perioden eleven er borte og i stedet arbeider i tråd med avtalen, ikke regnes som fravær. Dette gjelder både med tanke på vitnemål og 20-dagersregelen.

Vi har i vår praksis lagt til grunn at en slik avtale kan inngås og gjennomføres når det av ulike årsaker er nødvendig for at eleven skal kunne kombinere opplæringen med sin idrett. Vi forutsetter at både avtalen og det gjennomførte studiearbeidet kan dokumenteres. Denne dokumentasjonen må vise at eleven faktisk har mottatt den opplæringen og oppfølgingen som eleven har krav på. Det er ikke satt en absolutt grense for omfanget, men det vil gå en grense mot rent selvstudie og/eller fjernundervisning.

Ved elevtelling stiller vi i enkelte tilfeller spørsmål ved om eleven faktisk mottar den opplæringen skolen får tilskudd for, eller om eleven i realiteten har så mye egenarbeid og er så mye borte fra skolen at han eller hennes opplegg må regnes som fjernundervisning. Våre kontroller har avdekket eksempler på at enkelte elever utfører idrett på et så høyt nivå at dette er en jobb som krever at eleven i prinsipp nesten aldri eller svært sjelden er til stede i den daglige opplæringen på skolen. Det finnes også eksempler på elever som faktisk bor i andre land, men som fortsatt står registrert som elever ved skolen.

Vi savner tydeligere føringer fra departementet og lovgiver for hvordan fravær knyttet til organisert studiearbeid skal håndteres. Dersom det er meningen at toppidrettsskolene skal stå i en annen stilling enn skoler godkjent på andre grunnlag må dette formidles klart til både skolene og forvaltningen. Det samme gjelder hvor grensen mellom fjernundervisning og organisert studiearbeid skal trekkes. På samme tid vil vi påpeke at fravær og ordninger med avtalt studiearbeid kan være aktuelt for andre enn toppidrettselever. Vi kjenner blant annet til utøvere i musikk som også har mye reiseaktivitet gjennom skoleåret.

9. Kompletterende undervisning

9.1 Omleggingen kan påvirke bilaterale avtaler med Tyskland og Frankrike

Høringsnotatet omtaler ulike tilskuddsmottakere for tilskudd til kompletterende undervisning i punkt 9.2.2.

Det framgår at Den tyske skolen i Oslo og Den franske skolen i Oslo i tillegg mottar tilskudd til sin ordinære drift basert på bilaterale avtaler mellom Norge og henholdsvis Tyskland og Frankrike. Dette gis på egne tilskuddsposter i statsbudsjettet. For Den tyske skolen i Oslo utgjør dette ordinære tilskuddet 54,4 % av tilskuddssatsen som gis til private skoler i Norge med godkjenning etter privatskoleloven § 2-1.

Departementet foreslår at det ikke lenger skal gis tilskudd til kompletterende undervisning for disse to skolene. Det bortfalte tilskuddet skal derimot kompenseres ved at det ordinære tilskuddet til skolene økes. De to skolene skal få samme totale finansiering som i dag.

I denne sammenheng vil vi påpeke at Norge, i henhold til inngåtte bilaterale avtaler for disse skolene, ikke er forpliktet til høyere driftstilskudd enn det som er avtalefestet. Å øke driftstilskuddet på grunn av en omlegging av tilskuddsordningen for kompletterende undervisning, må ses i sammenheng med de konkrete avtalene. Det kan være aktuelt å revurdere de inngåtte bilaterale avtalene for skolene, og vurdere om en eventuell sak om endring av tilskuddsromfang til skolene bør omfattes av en Stortingsproposisjon på linje med vedtatte avtaler i sak Innst. 43 S (2009-2010) for Den tyske skolen og Innst. S nr. 126 (2001-2002) for Den franske skolen.

9.2 Hvordan tilskuddet fordeles bør revurderes

Høringsnotatet peker på behov for gjennomgang av tilskuddssatser og beregningsregler i tilskuddsordningen.

Hvis forslaget i høringsnotatet om at tilskuddsordningen bare skal gjelde undervisning av grunnskoleelever i utlandet blir vedtatt, vil det innebære at ordningen i hovedsak vil omfatte nettundervisningstilbud.

Vi mener at en gjennomgang av tilskuddsberegninger i ordningen bør gjøres i lys av at nettundervisning vil være hovedelementet i ordningen etter en slik omlegging. Disse aktørene har en annen organisering av sin undervisning og andre utfordringer enn de mer tradisjonelle mottakerne av tilskudd for kompletterende undervisning.

10. Skolevirksomhet, utbytteforbud, tilsyn og reaksjoner

10.2 Skolevirksomhet - § 2-2 første

Vi opplever at dagens § 2-2 første ledd er vanskelig for skolene å forstå og forholde seg til i praksis. Regelen er ofte tema på møter og i annen kontakt vi har med skolene og friskoleorganisasjonene. Gjennom tilsyn og søknader om dispensasjoner ser vi også at reguleringen er komplisert for skolene.

Vi støtter departementets forslag om både å endre ordlyden i loven og regulere spørsmålet nærmere i forskrift.

I høringsnotatet bruker departementet til dels nye begreper. Det skilles mellom «skolevirksomhet», «tillatt tilleggsvirksomhet» og «annen virksomhet». I loven er dette videreført som henholdsvis «skole i samsvar med denne lova», «tilleggsverksemd» og «anna verksemd».

Sammen med resten av foreslåtte endringene i lovteksten tror vi denne begrepsbruken virker oppklarende og vil fungere godt i sektor. Det er en velkommen forenkling av dagens lovtekst og begreper. I dag er det krevende for alle involverte å styre riktig mellom de ulike uttrykkene som brukes og skillelinjene mellom dem.

10.2.1 Friskolene skal først og fremst drive skole

Utdanningsdirektoratet mener at friskolene først og fremst skal drive skolevirksomhet. Dette hovedprinsippet bør videreføres.

Vi mener at friskolene primært skal være en pedagogisk virksomhet der elevenes opplæring og læringsmiljø må være det tydelige og viktigste formålet med driften. Når private skoler godkjennes for drift og statstilskudd er det nettopp skolevirksomheten som ligger til grunn for dette. Skolenes funksjon og berettigelse og deres «avtale» med staten er å gi barn og unge en god, trygg og likeverdig opplæring. Dette er et stort ansvar og skolens fokus og mål for driften må ligge her.

10.2.2 Noe tilleggsvirksomhet er naturlig

Samtidig ser også vi at i tillegg til skolevirksomheten – det som er nødvendig og formålstjenlig for å oppfylle læreplanmål – er det naturlig at skolene kan drive noe virksomhet på siden av dette.

I dag er flere typer tilleggsvirksomhet tillatt. Dette gjelder for eksempel SFO, kantine for skolens elever, internat for skolens elever og ansatte og utleie av skolens lokaler når elevene ikke bruker de. I tillegg har Utdanningsdirektoratet godkjent blant annet virksomhet knyttet til gartneri, havbruk og sagbruk noe ut over læreplanene i naturbruk

Felles for disse er at de er virksomhet som støtter opp om, og er en naturlig og hensiktsmessig forlengelse av skolevirksomheten. Flere av virksomhetene er et gode for elever og ansatte, og kan være både nyttige og relevante for elevenes opplæring. Dette er dessuten ofte virksomhet som omverdenen har en forventning og aksept for at en skole driver.

Dagens ordning med enkelte unntak fra hovedprinsippet mener vi bør beholdes. Vi støtter også departementets forslag om å tydeliggjøre at drift og eierskap sidestilles.

10.2.3 Å utvide muligheten til å drive annen virksomhet er ikke hensiktsmessig

På den andre siden er det viktig at det er en grense for hva skolene kan drive innenfor det samme rettssubjektet som driver skolen.

For i størst mulig grad å rendyrke at skolene skal drive skolevirksomhet og ha sin oppmerksomhet rettet mot dette, mener vi at forbudet mot annen virksomhet bør bestå. At annen virksomhet skal drives i andre rettssubjekter reduserer også faren for kryssubsidiering. Separate rettssubjekter er dessuten en fordel for myndighetenes kontroll og tilsyn med skolen. Vi skriver mer om dette nedenfor.

Vi ser ikke gode grunner til å utvide dagens adgang til å drive andre typer virksomhet. Vi anser at dagens rammer for tillatt tilleggsvirksomhet er rommelige og fleksible nok til at det ikke er behov for å utvide dem. Det bør derfor etter vår mening ikke legges opp til at mer av virksomheten som i dag regnes som ikke tillatt annen virksomhet på generelt grunnlag skal flyttes over i kategorien for tillatt tilleggsvirksomhet. Så lenge det fortsatt er rom for individuelle vurdering og dispensasjoner er det etter vår oppfatning ikke nødvendig med en utvidelse av adgangen til å drive annen virksomhet.

10.2.4 Alle skolens inntekter bør komme elevene til gode

Departementet ber om innspill på spørsmålet om utbytteforbudet i § 6-3 også bør omfatte inntekter fra annen virksomhet. Vi forstår det slik at departementet kan vurdere å utvide adgangen til å drive annet enn skolevirksomhet, på vilkår av at inntektene kommer elevene til gode.

Som påpekt ovenfor mener vi at det ikke er gode grunner til å utvide dagens mulighet til å drive tilleggsvirksomhet.

Samtidig mener vi at inntekt som genereres både fra skolevirksomhet og tillatt tilleggsvirksomhet bør komme elevene til gode. I dag rammes ingen av delene ettersom lovteksten uttrykkelig regulerer inntekt fra «*tilskudd og skolepenger*».

Vi vet at flere skoler lar inntekter fra skolevirksomhet eller ulik tillatt tilleggsvirksomhet gå inn i skoledriften, og dermed komme elevene til gode. Vi har gjennom tilsyn også sett eksempler på skoler som tar ut utbytte fra inntekter som stammer fra tillatt tilleggsvirksomhet eller til og med skolevirksomheten. Dette kan for eksempel være inntekter fra utleie eller inntekter fra salg av produkter eller tjenester elevene står for.

At denne typen inntekter ikke går inn i skoledriften og dermed ikke kommer elevene til gode, mener vi er urimelig. Dette er inntekter som tydelig genereres av tilskudd og skolepenger, eller til og med oppgaver og aktiviteter elevene gjør. At eiere skal ta slike inntekter ut som utbytte er uheldig og ikke i tråd med bakgrunnen for at skolene får drive og får statstilskudd.

Vi vil derfor foreslå at ordlyden i § 6-3 første ledd endres til dette (kursivering og understrekingen markerer endringsforslaget):

§ 6-3 Krav til bruken av skolen sine inntekter

Alle inntektene til skolen skal kome elevane til gode. Dette inneber mellom anna at skolen ikkje kan

- a) gi utbytte eller på annan måte overføre overskot til eigarane eller deira nærstående, verken når skolen er i drift eller om drifta blir nedlagd
- b) pådra seg kostnader i form av leigeutgifter for eigedom eller lokale som tilhører skolens eigarar eller deira nærstående eller på anna måte pådra seg kostnader som kan innebere at alle inntekter til skolen ikkje kjem elevane til gode.

Vi presiserer at for inntekter fra tilleggsvirksomhet vil utgangspunktet måtte være at disse først og fremst skal dekke kostnader knyttet til den aktuelle virksomheten. Tillatt tilleggsvirksomhet skal være selvfinansierende. Når det er overskudd bør dette komme elevene til gode.

Se for øvrig våre kommentarer til høringsnotatets pkt. 10.6 for øvrige forslag til endring av tekst i § 6-3.

10.2.5 Forskriftsregulering er nyttig i et komplisert landskap

Vi støtter departementets forslag om å regulere feltet nærmere gjennom forskrift. For å forstå dagens rettstilstand kreves det i dag oversikt over både lovtekst, forarbeider, tolkningsuttalelser og diverse enkeltvedtak fra forvaltningen. Dette er ikke en god situasjon, og vi antar det er noe av årsaken til de regelbruddene våre tilsyn avdekker.

Forslaget om å avklare feltet gjennom forskrift oppfyller statlige mål om et enklere regelverk og en enklere forvaltning.

Forskriftsbestemmelser kan være med og presisere:

- Grensegangen mellom tillatt tilleggsvirksomhet og annen virksomhet
- Typetilfeller av tilleggsvirksomhet som skolene kan drive
- Kriterier og vurderingsmomenter for tilfeller som ikke er konkretisert
- Krav til eget regnskap mv.

Vi mener at en generell forskrift vil bidra til en enklere og mer forutsigbar rettssituasjon. På samme tid vil videreføringen av den konkrete dispensasjonsadgangen gjøre regelverket fleksibelt nok til ikke å begrense skolene urimelig.

10.2.6 Skolenes skattefritak og skatteplikt

Avslutningsvis vil vi påpeke at skillet mellom på den ene siden skolevirksomhet og på den andre siden tilleggsvirksomhet samsvarer godt med skatteregelverkets skille mellom skolens skattefrie virksomhet (skole) og den øvrige virksomheten som er skattepliktig og eventuelt avgiftspliktig.³

En friskole er i utgangspunktet skattefri, ettersom den ikke har «ervert til formål». Men selv en skattefri virksomhet vil være skattepliktig for inntekter fra såkalt økonomisk virksomhet. Virksomhet en skole driver eller eier foruten den primære skolevirksomheten, kan regnes som slik økonomisk virksomhet. Skolene må derfor skille mellom inntekter som omfattes av skattefritaket og inntekter som er skattepliktige.

Vi forstår skatteregelverket slik at det bare er inntekter fra friskolens skolevirksomhet (primært statstilskudd og skolepenger) som er fritatt for beskatning.

Det er en fordel at begreper i vår sektor sammenfaller med andre rettsområder. Det er enklere både for den som har plikter etter ulike regelverk, og forvaltningen av dem.

10.3 Registrering - § 2-2 andre ledd

Utdanningsdirektoratet støtter forslaget til lovendring.

At rettssubjektet skal være registrert på søknadstidspunktet er praksis allerede i dag. Vi mener at dette er det mest hensiktsmessige skjæringstidspunktet. Vi mener også at å lovfeste dette vil avfeie enhver tvil, og dermed kunne avverge diskusjoner om spørsmålet.

10.4 Innskuddskapital - § 2-2 andre ledd

Utdanningsdirektoratet støtter forslaget som likebehandler ulike organisasjonsformer og fastsetter et felles krav til innskuddskapital.

I våre tilsyn og andre kontrollaktiviteter ser vi ofte at innskuddskapitalen er viktig for skolene, ikke minst i oppstartsperioden. Fra godkjenning er gitt til skolen starter driften og mottar statstilskudd, vil det som regel påløpe ulike utgifter. Det kan være utgifter til bygg, husleieavtaler, arbeidskontrakter/lønn, utstyr mv. som skal betales før skolen mottar første statstilskudd. Vi må kunne anta at kostnadene det her er tale om kan summere seg opp til relativt store summer.

En solid innskuddskapital vil være en sikkerhet for at kostnader i oppstartsperioden kan dekkes uten at skolen setter seg i gjeld fra start. Slik gjeld kan ikke lovlig nedbetales med statstilskudd eller skolepenger. Stortinget forutsatte i forbindelse med behandlingen av 2007-loven at ekstrakostnader i forbindelse med oppstarten skal dekkes av eiere, interesserte foreldre eller andre, ikke med statstilskudd.⁴ For stiftelser er det ikke direkte

³ Se blant annet skatteetatens nettsider <http://www.skatteetaten.no/en/Bedrift-og-organisasjon/Drive-bedrift/Andre-organisasjonsformer/Ideelle-frivillige-lag-og-stiftelser/Skatt-for-frivillige-og-ideelle-organisasjoner/?chapter=3850#kapitteltekst> og <http://www.skatteetaten.no/en/Bedrift-og-organisasjon/Drive-bedrift/Andre-organisasjonsformer/Ideelle-frivillige-lag-og-stiftelser/Skatt-for-frivillige-og-ideelle-organisasjoner/?chapter=3849>

⁴ Se Ot.prp. nr 37 (2006-2007) kapittel 10.3.3.

relevant med eiere som kan dekke oppstartskostnadene, ettersom stiftelser per definisjon ikke har eiere men eier seg selv.

Innskuddskapitalen kan også være en viktig sikkerhet for uforutsette økonomiske utfordringer skolene kan møte på underveis i driften.

Utdanningsdirektoratet stiller spørsmål ved om kr 100 000,- faktisk er en tilstrekkelig innskuddskapital. Vi minner om at beløpet på kr 100 000,- ikke har vært indeksregulert siden det ble innført i 2007. Det hadde vært nyttig med en bedre oversikt over sektorens oppstartskostnader og hvordan de håndteres. En undersøkelse av dette vil være et nyttig kunnskapsgrunnlag for videre diskusjon av hva som er et hensiktsmessig nivå på innskuddskapitalen.

10.5 Minste elevtall - § 2-2 tredje

Vi har ikke innvendinger mot forslaget om at elevtallsgrensen i § 2-2 tredje ledd økes til 30 elever for skoler i Norge.

10.5.1 Det bør være et minstekrav til skolens elevmasse

Utdanningsdirektoratet er enige i at et krav om et bestemt minste elevtall er viktig for å sikre elevene et godt læringsfellesskap og psykososialt skolemiljø med andre elever. For de ansatte i skolen er det også viktig med et større fellesskap, både faglig, organisatorisk og sosialt. Vi har ikke innvendinger til at dette tallet i utgangspunktet blir satt til 30 elever. Vi forutsetter at det i forslaget er tilskuddsberettigede elever på telletidspunktet som er avgjørende.

Fra tilsyn erfarer vi at mindre skoler er svakere rustet når de møter utfordringer i skolehverdagen. Dette kan blant annet gjelde pedagogiske utfordringer og utfordringer knyttet til å skape et godt skolemiljø. Små organisasjoner har få å trekke på og oftere beskjedne økonomiske ressurser. Små friskoler har dessuten ikke en sterkere skoleeier i ryggen. Dette skiller dem fra de offentlige skolene, der det også finnes små enkeltstående skoler.

At en friskole har en liten elevmasse, og dermed færre ansatte, synes å utgjøre en risiko i seg selv for at regelverket ikke oppfylles. Når dette skjer er det fare for at elevene ikke får oppfylt sine rettigheter og krav etter loven.

10.5.2 Det finnes tilfeller der minstekravet er urimelig

Vi mener det er hensiktsmessig at både skoler med *særskilt tilrettelagt opplæring for funksjonshemmede og videregående opplæring i små og verneverdige håndverksfag* er unntatt fra det foreslåtte minste elevtallet på 30.

For disse skoletypene er det særskilte hensyn som etter vår mening må veie tungt. For det første vil målgruppene for disse skolene ofte ikke ha andre alternative skoler, av og til ingen. For det andre er det tale om særskilt tilpassede opplæringsopplegg som har en svært stor verdi for dem det gjelder. For det tredje er dette tilbud som har en stor egenverdi å beholde i norsk opplæringssektor. Å miste disse tilbudene ville kunne være uheldig.

I lovforslaget er unntaket fra elevtallsgrensen formulert å gjelde for skoler som «*berre driv verksemd etter § 2-1 bokstav f eller g*» (vår understreking).

Vi vil minne om at flere skoler som er godkjent på disse grunnlagene sammen med andre grunnlag. Det finnes for eksempel skoler godkjent for «*særskilt tilrettelagt opplæring for*

funksjonshemma» og på grunnlaget «*religiøst*». Vi kan ikke se gode grunner for at slike kombinasjoner ikke skal kunne dra nytte av unntaket fra elevtallsgrensen. Argumentene for unntak som vi viste til ovenfor, gjelder uansett om skolen også er godkjent på andre grunnlag samtidig. Vi foreslår derfor at ordlyden «*berre*» sløyfes. For ordens skyld anbefaler vi at lovhenviingen til § 2-1 også presiserer ledd i bestemmelsen, ikke bare bokstavene.

For øvrig støtter vi videreføringen av 3 års-regelen. Vi mener det er viktig at lovverket tar hensyn til at skoler kan oppleve at elevmassen tidvis dupper under elevtallgrensen. Dette bør ikke utløse større byråkratiske prosesser verken fra skolens eller vår side. Samtidig mener vi at når elevtallet har vært under grensen i tre etterfølgende år viser det en tydeligere tendens om at skolens elevmasse vil fortsette å være lav.

10.5.3 I oktober 2014 var det 838 elever på skoler med færre enn 30 elever

I høringsnotatet vises det til tall over skoler og elever som kan berøres av lovendringen. Tallene er fra høsten 2013.

Utdanningsdirektoratet henter inn tall på elever hver 1. oktober. Per 1. oktober 2014 var det til sammen 38 skoler i Norge med lavere elevtall enn 30 elever, som ikke var godkjent på lovens grunnlag f) eller g). Av disse skolene var 30 grunnskoler og 8 videregående skoler. Høsten 2014 ble det telt til sammen 837,8 elever på disse skolene (644 på grunnskole og 193,8 på videregående nivå).

De 38 skolene utgjorde 13,5 prosent av alle skoler godkjent etter privatskoleloven høsten 2014, men kun 2,5 % av de tilskuddsberettigede elevene ved friskolene 1. oktober 2014.

10.6 Bruk av statstilskudd og skolepenger - § 6-3

10.6.1 Hvordan friskolenes bruker pengene sine angår felleskapet

Friskolene mottar årlig milliarder i tilskudd fra staten. I 2013 var tallet om lag 5 milliarder kroner. Det er avgjørende for samfunnets tillit til skolene og friskolenes berettigelse at disse pengene faktisk går til en god opplæring for elevene.

Når staten overfører store summer av fellesskapets midler til private aktører i vår sektor er det naturlig å stille krav om at pengene skal brukes rett, og komme elevene til gode. Det er også behov for å kontrollere at dette skjer i praksis. Fem milliarder kroner kan ikke deles ut uten vilkår eller kontroll.

Utdanningsdirektoratet bruker mye ressurser for å kvalitetssikre hvem som får drive friskole og at utbetaling av tilskudd skjer på riktig måte. I tillegg bruker Utdanningsdirektoratet tilsynsressurser til å kontrollere om friskolene bruker pengene på riktig måte – det vil blant annet si at de overholder kravet i § 6-3.

Tilsyn med dette lovkravet er en prioritert oppgave. Vi gjennomfører løpende vurderinger av risikoen for at enkeltskoler misbruker statstilskuddet, og åpner tilsyn med de skolene der vi mener risikoen er høyest. I årene 2010 - 2014 har vi gjennom tilsyn med 34 skoler avdekket at over kr 18 626 000,- er brukt i strid med kravet i § 6-3. Dette er penger som ikke har kommet elevene ved skolene til gode. Pengene er krevd tilbakebetalt.

Vi er glad for at departementet understreker at skolepenger og statstilskudd i sin helhet skal komme elevene til gode. Vi er enig med departementet i at friskolene ikke skal drive forretningsvirksomhet, men skolevirksomhet.

Vi er enige med departementet i at utbytteforbudet må videreføres. Innspillene vi har er både knyttet til en konkretisering av forbudet og tydeligere krav til skolene. Hensikten er å forbedre både skolenes etterlevelse av kravene og forenkle og effektivisere forvaltningens kontroll. Vi mener regelverket bør stadfeste at:

- Alle inntektene til skolen skal komme elevene til gode (se ovenfor)
- Handel med nærstående krever særskilt aktsomhet og bevissthet
- Alle skoler skal kunne dokumentere at de følger disse kravene
- Alle skal gi tilsynsorganet de opplysningene som det trenger for å gjennomføre en effektiv kontroll
- Lovens formål og tilliten til skolene skal styre hvordan vi reagerer på lovbrudd skolene gjør

10.6.2 Handel med nærstående utgjør en tydelig risiko

Vi forholder oss til og støtter dagens ordning med at det i utgangspunktet ikke er noe i veien for at friskolene handler med nærstående. I mange tilfeller vil dette være det mest praktiske og kanskje også økonomisk gunstige.

Samtidig viser våre tilsyn at brudd på § 6-3 ofte skjer i forbindelse med handel med nærstående. I 10 av 11 tilsyn der vi har avdekket brudd på § 6-3, har dette vært i forbindelse med handel med nærstående. Handel med nærstående er derfor et forhold som vi som tilsynsmyndighet må være oppmerksom på og rette vår kontroll mot. Vi skal kontrollere og hindre at økonomisk gevinst for nærstående får prioritet over skoledriften og elevene.

Vi støtter departementets forslag om ikke å lovfeste en definisjon av nærstående eller presisere spørsmålet om handel med nærstående. Begge deler er etter vår mening ikke nødvendig å ta inn i loven. Det er uansett sikker rett. Nedenfor støtter vi krav som understreker at skolene må være særlig aktsomme når de handler med nærstående.

10.6.3 Skolene skal ikke kunne organisere seg bort fra regelverket

Departementet har selvfølgelig helt rett i at friskolene som utgangspunktet kan organisere virksomheten sin slik de ønsker. Friskolene er like fullt begrenset av ulike krav i regelverk de plikter å følge. Dette er en «kontrakt» skolene inngår idet de får godkjenning og tar imot statstilskudd. Deres del av «kontrakten» er at de skal levere elevene en god, trygg og likeverdig opplæring i samsvar med regelverket.

Det er vår klare oppfatning at skolene ikke skal kunne organisere seg bort fra kravene i regelverket. Dette må gjelde i vår sektor på samme måte som ellers. Skolenes organisering må på den ene siden ikke komme i veien for at regelverket følges. På den andre siden skal skolene heller ikke organisere seg på en bestemt måte for å omgå reguleringen. Dette gjelder uansett om organiseringen gjelder for pedagogiske sider av deres virksomhet eller den økonomiske driften.

Kravet i § 6-3 er ett av flere krav man ikke skal kunne organisere seg bort fra. I praksis betyr dette at skolene ikke gjennom en bestemt måte å organisere seg på, skal komme unna med å betale over markedspris for en vare eller tjeneste. Dette gjelder i og for seg alle skolens transaksjoner, men det vil ofte være en større risiko i tilknytning til handel med nærstående. Når en skole handler med nærstående ligger det insentiver i strukturen til å prioritere fortjeneste hos nærstående framfor skoledriften. Vi støtter derfor departementet i

at skolene har et særlig ansvar og en skjerpet aktsomhetsplikt når de handler med nærstående.

Skolene skal ikke handle inn varer eller tjenester til en overpris. Vi er enig med departementet i at når en skole kjøper inn tjenester eller varer vil et sentralt poeng ofte være om behovet er midlertidig eller mer varig. I forbindelse med tjenester er også omfanget, type tjeneste og forutsigbarhet viktige momenter. Det kan også være relevant for skolen å vurdere hensynet til å opparbeide og beholde kompetanse i skolen. Disse forholdene må skolen ta stilling til når pris og andre vilkår vurderes. Bare dersom det er klart lønnsomt *for skolen* å sette ut tjenesten eller å handle varer fra en nærstående eller andre, skal dette være en alternativ og lovlig organisasjonsmodell.

10.6.4 Nye krav i forskrift vil virke forebyggende og effektivisere statens kontroll

Vi støtter departementets forslag om å ha en forskriftshjemmel som dekker hele § 6-3.

Vi mener det er nyttig om man i økonomiforskriften innfører:

- krav om at det skal opplyses om skolen handler med nærstående, omfanget av handelen og hvilke tjenester eller varer som handles
- krav til at skolene skal dokumentere at deres handel skjer på markedsmessige vilkår

Effekten av å ta inn disse typene krav i økonomiforskriften er for det første at de kan virke skjerpende på skolene. Skolene vil måtte være seg bevisste på de utfordringer og særskilte aktsomhet som gjelder når de handler med nærstående. Vi antar dette vil virke forebyggende og bidra til at flere følger regelverket.

For det andre vil slike krav til skolene i stor grad kunne effektivisere vårt kontrollarbeid. Et krav om å opplyse om handel med nærstående, for eksempel i note til årsregnskapet, forenkler vår kartlegging av hvilke skoler som står overfor denne problemstillingen. Dette er viktig i vårt arbeid med risikovurderinger av ulike skoler og ulike rettslige krav som det bør føres tilsyn med. Bedre risikovurderinger gir mer treffsikre tilsyn. Treffsikre tilsyn er også en fordel for skolene. En tydeligere dokumentasjonsplikt for skolene vil også forenkle og effektivisere vårt tilsynsarbeid betydelig. I tillegg vil det redusere den fordelen som skolene i dag har av å dokumentere mangelfullt, kontra å bli sanksjonert for brudd på § 6-3.

10.6.5 Vi må kunne forvente at skolene kan vise at de følger loven

Ofte opplever vi at skoler dokumenterer sine økonomiske transaksjoner på en mangelfull måte. Dokumentasjonen er mangelfull enten når en skole ikke klarer å legge fram opplysninger om pris eller andre vilkår for et kjøp overhodet. Eller det kan være at opplysningene fra skolen bare delvis opplyser saken. I slike tilfeller er det svært krevende å kunne ta stilling til om en vare eller tjeneste er kjøpt inn på markedsmessige vilkår. Bare unntaksvis klarer vi selv å finne dokumentasjonen vi behøver gjennom andre kilder.

I vår tilsynspraksis har vi strukket oss langt for å komme skolen imøte og la tvilen komme skolene til gode. En slik praksis har vært en del av det tillitsklimaet som råder i vår sektor. Vi har altså gått ut fra at skolene ikke bryter med regelverket, og bevisbyrden har i praksis i stor grad ligget hos oss.

Praksisen er problematisk av flere årsaker. For det første er den svært ressurskrevende. Forvaltningen bruker urimelig mye ressurser på å etterspørre tilleggsdokumentasjon fra skolene, forsøke å finne andre kilder mv. for å opplyse saken godt nok. Ofte gir våre anstrengelser liten gevinst, og saksforholdet forblir uavklart. Usikkerheten går som regel i

favør av skolene på den måten at vi ikke kan konstatere at det har skjedd et lovbrudd. Reelle lovbrudd kan altså slippe unna på grunn av manglende dokumentasjon fra skolen.

For det andre er det et problem at konsekvensen av en slik tilnærming er at skoler kan vinne på å dokumentere mangelfullt. Å dokumentere mangelfullt kan være strategisk mer fordelaktig, enn å sende inn fullstendig dokumentasjon. Mangelfull dokumentasjon vil som regel gi en irettesettelse gjennom et pålegg om å sikre en mer forsvarlig økonomiforvaltning (jf. § 5-2 andre ledd bokstav f). Fullstendig dokumentasjon kan derimot føre til at vi konstaterer at skolen har brutt med § 6-3 og et krav om tilbakebetaling. Det er ikke usannsynlig at en skole vil velge det første.

Vi ønsker derfor velkommen en regelendring som, tydeligere enn tidligere forvaltningspraksis, understreker at dokumentasjonsplikten ligger på skolene. Skolene er klart den nærmeste til å dokumentere sine handler og at skolens midler har kommet elevene til gode. Skolene må derfor kunne godtgjøre at kjøp av varer eller tjenester er gjort på markedsmessige vilkår. En tydelig regel om dette antar vi vil ha både forebyggende effekt og vil være en klar hjemmel å benytte som utgangspunkt for sanksjoner dersom skolene ikke klarer å sannsynliggjøre at de følger regelverket. Vi anser også at å kunne dokumentere sine handler og avtaler er en sentral del av hvordan en skole kan oppfylle kravet om en forsvarlig økonomiforvaltning, jf. § 5-2 andre ledd bokstav f.

Vi vil vise til brev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet til Kunnskapsdepartementet fra 14. desember 2011. I brevet framgår det at FAD anser at regelverket for offentlige anskaffelser gjelder for friskoler. Selv om vi mener at en bokstavtro bruk av dette regelverket ved friskolene vil være i meste laget, er vi enig i at formålet med anskaffelsesregelverket bør speiles i vårt regelverk. Hensynet til effektiv ressursbruk, forretningsmessighet, likebehandling, integritet, tillit og transparens vil i det minste delvis være ivarettatt dersom skolene pålegges å kunne dokumentere at deres pengebruk skjer på markedsmessige vilkår.

10.6.6 Vi trenger en utvidet innsynsrett for å etterprøve opplysningene fra skolene

Vi støtter altså en skjerpet dokumentasjonsplikt for skolene. Samtidig ser vi et tydelig behov for en utvidet innsynsrett når vi utfører våre tilsyn. I dag kan vi bare kreve dokumentasjon av skolen – altså det rettssubjektet som har godkjenningen. I flere tilsyn erfarer vi at dette ikke er tilstrekkelig. Vi må anta dette problemet består selv om skolene får en skjerpet dokumentasjonsplikt.

Som tilsynsmyndighet behøver vi mulighet til å supplere og etterprøve opplysningene vi har fått fra skolen. For et kontrollorgan er det ufornuftig gjennomgående å stole på at selverklæring er tilstrekkelig til å gi et fullstendig og alltid riktig bilde av pliktsubjektens aktivitet. Erfaringer fra våre tilsyn viser at en så stor grad av tillit ikke er berettiget.

I dagens lov er vår mulighet til å hente inn opplysninger fra andre enn skolene betydelig begrenset. Vi har ikke rett til slik informasjon. For å kunne drive en effektiv og profesjonell kontroll av at statens midler blir brukt til det de er ment, behøver vi sterkere virkemidler. Vi opplever ofte at vi bare får opplyst saken tilstrekkelig dersom vi også kan få informasjon fra den skolen har handlet med eller andre eksterne kilder.

Når skolene handler med nærstående kan informasjon fra disse være svært nyttig. Dersom vi hadde tilgang til opplysninger direkte fra skolens kontraktspart ville vi kunne mer effektivt avdekke dobbeltfakturering, mangelfull levering eller at det opereres med én pris for skolen og en annen for andre avtaleparter.

En utvidet rett til informasjon vil effektivisere våre tilsyn betydelig, gjøre tilsynene mer treffsikre og dessuten kan man anta at vår innsynsrett vil kunne virke preventivt.

Vi merker oss at flere andre tilsynsmyndigheter har vesentlig bedre adgang til opplysninger enn det vi har gjennom vår lov. Eksempler⁵ på dette er:

- Konkurransetilsynet: *«Enhver plikter å gi konkurransemyndighetene de opplysninger som disse myndigheter krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven...»*
- Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (tidl. Post- og teletilsynet): *«Myndigheten kan kreve opplysninger som er nødvendige for gjennomføringen av denne lov, vedtak gitt i medhold av loven, eller forpliktelser som følger av internasjonale overenskomster som Norge har sluttet seg til.»*
- Medietilsynet: *«Enhver plikter å gi Medietilsynet og Klagenemnda for eierskap i media de opplysninger tilsynet eller klagenemnda krever for å kunne utføre sine gjøremål etter loven,»*

Felles for disse er at pliktsubjektet for opplysningsplikten – altså hvem som skal gi opplysninger til tilsynsorganet – ikke er begrenset til tilsynsobjektet. I stedet er tilsynsmyndighetens rett styrt av hvilke opplysninger den trenger for å kunne gjennomføre sin lovpålagte oppgave på et effektivt vis.

Eksemplene på tilsynsmyndigheter ovenfor fører alle tilsyn med private aktører, som ikke nødvendigvis mottar noen form for statlig støtte eller tilskudd. At vi skal kontrollere hvordan skolene bruker statlige midler – gitt for å sikre elever en god opplæring – er etter vår mening et argument for en vid innsynsrett, ikke snevrere.

Vi mener at forvaltningens rett til innsyn i forbindelse med tilsyn og kontroll med friskolene må utvides. Tilsvarende vide innsynsrettigheter lever i andre sektorer. Pliktsubjektenes rettssikkerhet er ivaretatt gjennom klageadgangen etter forvaltningsloven § 14 og forvaltningens taushetsplikt.

10.6.7 Forslag til ny tekst i innsynshjemmelen i § 7-2

Vi støtter departementets forslag om å presisere at plikten til å gi opplysninger til tilsynsmyndigheten gjelder uavhengig av taushetsplikt. Det hender at vi i tilsyn får spørsmål knyttet til dette. Tydelig lovtekst er for mange et tryggere og bedre svar, enn en henvisning til hvordan vi tolker loven. Vi støtter også at unntaket skal gjelde både taushetsplikt etter lov og etter avtale.

I tråd med det som er sagt over om vårt behov for en videre innsynsrett enn i dag foreslår vi en større endring enn departementet har lagt inn i sitt høringsnotat. Vi foreslår følgende ordlyd i § 7-2 første ledd:

Alle pliktar å gi departementet dei opplysningane myndigheita treng for å kunne gjere sine oppgåver etter lova. Opplysningsplikta gjeld utan hinder av teieplikt. Myndigheita skal ha tilgjenge til lokaler og anlegg der skolen driv si verksemd.

Gjennom en utvidelse av tilsynsmyndighetens rett til å hente inn opplysninger til bruk i tilsynet vil våre tilsyn og kontroller kunne bli mer effektive. At opplysningsplikten kan gjelde på «alle» gir oss mulighet til å hente inn informasjon både fra private aktører med tilknytning til skolene, men også andre offentlige myndigheter. Blant annet har

⁵ Jf. konkurranseloven § 24, ekomloven § 10-3 og medieeierskapsloven § 13

skattemyndighetene informasjon som kan være verdifull for vår tilsynsvirksomhet. Vi må dessuten kunne anta at vide innsynshjemler for forvaltningens tilsyn kan virke preventivt.

10.6.8 Lovens formål og tilliten til skolene bør styre reaksjonsbruken

Utdanningsdirektoratet støtter departementets understreking av lovens formål som en viktig bestemmelse og bakteppe for hele reguleringen.

For oss er det viktig å understreke at formålsbestemmelsen i seg selv ikke kan være tema for tilsyn. Den mangler konkrete rettigheter og plikter som kan omsettes til rettslige krav til skolene i et tilsyn. Derimot vil formålet nærmest alltid være et viktig grunnlag og ramme for andre plikter og forbud i regelverket. Særlig er den aktuell som et tolkningsmoment når andre krav i loven skal konkretiseres. I tilsyn vi hittil har gjennomført har formålsbestemmelsen vært særlig viktig blant annet i tilsyn med skolenes læreplaner.

At loven endres til at den understreker at formålsbestemmelsen også er et moment i forbindelse med reaksjonsbruk ved lovbrudd, er i tråd med dette. Dersom lovbrudd avdekket i et tilsyn har klare sider mot lovens formål bør dette virke skjerpene på reaksjonsbruken. Det er vår oppfatning at tilliten til skolene er det helt avgjørende når vi skal velge hvordan tilsynsmyndigheten skal reagere på lovbrudd. En skole som ikke driver i tråd med lovens formål vil inngi mistillit.

Å inkludere lovens formål i ordlyden i § 7-2a er derfor hensiktsmessig. Vi foreslår at en tilsvarende henvisning tas inn i den foreslåtte nye § 7-2b dersom departementet opprettholder dette forslaget i det videre lovarbeidet.

11. Karantenebestemmelse

Utdanningsdirektoratet ønsker velkommen en diskusjon om hva som er riktige og effektive sanksjoner for brudd på regelverket.

11.1 Sanksjoner er et virkemiddel for å oppnå at skolene følger regelverket

Kartlegginger, kontroller og tilsyn i vår sektor – både blant offentlige og private skoler – viser at regelverksetterlevelsen dessverre er relativt lav. Dette kan myndighetene bøte på ved ulike pedagogiske og støttende virkemidler. Samtidig er det enighet om at det også trengs sanksjoner.

Sanksjoner kan virke både forebyggende, avskrekkende og reparerende på lovbrudd. Vi anser sanksjoner som ett av flere viktige og nødvendige virkemidler for å sikre at elevene ved norske friskoler får det tilbudet de har rett på.

I dag har vi fire tilgjengelige reaksjoner i privatskoleloven § 7-2a:

- i. Pålegge skolene om å rette opp lovbruddene
- ii. Holde tilbake statstilskudd inntil skolene etterkommer våre pålegg
- iii. Kreve tilbake statstilskudd som skolene har brukt i strid med loven
- iv. Trekke tilbake skolens godkjenning

I praksis er pålegg om retting (i.) den reaksjonen vi bruker klart mest i våre tilsyn.

Gjennom et pålegg om retting krever vi at skolene innen en viss frist gjør det som er nødvendig for å få sin praksis i samsvar med regelverket. Et pålegg er i realiteten bare en beskjed om å gjøre noe skolene allerede skulle ha gjort, nemlig å følge loven. I prinsipp er

vår oppfølging og det å bli identifisert som en virksomhet i strid med loven, den reelle sanksjonen.

11.2 Hvem som helst kan ikke få drive friskole

Vi er som påpekt tidligere enige med departementet i at hvem som skal få drive friskole bør begrenses.

I utgangspunktet sikres dette gjennom krav og vilkår for godkjenning. Noen ganger er det først etter at en skole har vært i drift en periode at vi kan fastslå at en aktør er uskikket til å drive friskole. Der vi ikke har tillit til at en aktør kan drive friskole i tråd med regelverket, og dermed ikke sikrer elevene et godt nok opplæringstilbud, bør de ikke få fortsette driften. Vi må aldri miste av syne at kostnaden i disse sakene ikke først og fremst er misbruk av statens midler, men derimot tapet av en fullverdig opplæring for elevene. At en elev ikke får en god og trygg skole og opplæring kan ha uopprettelige konsekvenser.

På bakgrunn av dette støtter vi som nevnt departementets forslag om krav til grunnlag for godkjenning, og muligheten til å avslå godkjenning når «*særlige grunner*» taler for det. Dagens reaksjon om å trekke tilbake en skoles godkjenning vil også sikre at en skole uten tillit ikke får drive videre. Nyere forvaltningspraksis viser dessuten at lovbrudd kan hefte ved personer og miljøer i forholdsvis lang tid når deres seriøsitet skal vurderes (ref. KDs vedtak fra 11.11.2014, sak 14/2129. I denne saken var det gått ti år mellom de kritikkverdige forholdene og den nye søknaden.)

11.3 En karanteneordning i vår sektor må utredes bedre

Fra andre rettsområder kjenner vi ulike ordninger med karantene eller lignende utestenginger som begrenser en aktørs mulighet til å drive i en viss bransje eller med en viss aktivitet. En karantene for bestemte personer som forvaltningen anser uegnet til å være involvert i driften av en friskole kan muligvis være et nyttig virkemiddel også i vår sektor. Karantene kan supplere godkjenningsordningen og tilbaketrekking av godkjenning for å oppnå samme formål. Et virkemiddel som på en effektiv og målrettet måte sikrer dette er i utgangspunktet velkomment.

Skal lovgiver innføre karantene som en mulig sanksjon i friskoleloven er det viktig at forvaltningen kan bruke den på en effektiv og formålstjenlig måte. Vi mener at den foreslåtte karanteneordningen ikke er tilstrekkelig utredet og at det er flere problemstillinger som ikke er tilstrekkelig avklart. Inntil dette er gjort vil det være vanskelig, om ikke enda til uheldig, å vedta dagens forslag.

Vi foreslår derfor at lovforslaget ikke fremmes videre i denne omgang. Både materielle og prosessuelle sider av karantenespørsmålet bør utredes, høres særskilt og landes før det er modent for å tas inn i lov og kunne tas i bruk som sanksjon.

Utdanningsdirektoratet ønsker dessuten at man i samme prosess vurderer både dagens og andre nye sanksjoner på lovbrudd. Blant mulige nye reaksjoner og sanksjoner er det særlig overtredelsesgebyr og tvangsmulkt vi mener kan være aktuelle. For at sanksjonene skal virke både forebyggende og reparerende må tilsynsmyndighetens tilgjengelige sanksjoner være både effektive, hensiktsmessige og retts sikre.

11.4 Den foreslåtte karantenebestemmelsen har flere uavklarte spørsmål og andre svakheter

Vi har vurdert forslaget til karanteneordning i vår sektor, både den foreslåtte lovteksten og teksten i høringsnotatet. Det er flere punkter vi mener ikke er utredet godt nok.

Konsekvensen av uavklarte spørsmål og utilstrekkelig utredning er at det som er ment som en formålstjenlig sanksjon ikke nødvendigvis oppfyller sitt formål. Vi er redd sanksjonen ikke blir treffsikker, og dermed ikke særlig tjenlig.

Det er dessuten et selvstendig poeng at uavklarte spørsmål knyttet til ordningen vil være en prosessuell utfordring for forvaltningen. Det vil gjøre bruken av sanksjonen vanskelig. Uavklarte spørsmål og mangler i bestemmelsens forarbeider og andre tolkningsmomenter vil utgjøre en prosessrisiko for forvaltningen. Dette er uheldig, og kan undergrave sanksjonen som virkemiddel.

Under gjennomgår vi kort ulike spørsmål som vi mener må utredes nærmere før Stortinget kan ta stilling til om og hvordan en karanteneordning skal se ut i friskolesektoren.

11.4.1 Er karanteneordninger virkelig effektive?

Aller først savner vi en diskusjon om hvorvidt vi kan regne med at en karanteneordning er en hensiktsmessig sanksjon i vår sektor.

Vi kjenner til karanteneordninger på andre områder og sektorer. Samtidig vet vi at disse ofte er diskutert og kritisert. Fra ulike hold blir det påpekt at ordningen på den ene siden ikke nødvendigvis treffer og på den andre siden at ordningene er relativt enkle å omgå.

I forbindelse med at det foreslås en karanteneordning i friskoleloven legger vi til grunn at departementet har gjort en vurdering av hvorfor eller hvorfor ikke de problemer og utfordringer som gjelder karanteneordninger på andre områder ikke er aktuelle i friskolesektoren, og eventuelt hvordan ordningen i friskoleloven kan virke mer effektivt enn andre steder. En slik vurdering bør være tilgjengelig både for høringsinstansene og ikke minst lovgiver dersom departementet fremmer forslaget videre.

11.4.2 Når skal karantene kunne ilegges? Skal brudd på andre lover enn friskoleloven også kvalifisere til karantene?

Forslaget til ny lovtekst fastsetter at karantene skal kunne ilegges når det blir oppdaget alvorlige forhold i strid med friskoleloven, forskrift til denne eller skolens godkjenning. I teksten i høringsnotatet framgår det at karantene skal ilegges aktører som ved å bryte med loven har vist seg uegnet/uønsket for skolevirksomhet.

Vi savner en drøftelse av om også brudd på andre lover burde kunne begrunne karantene etter friskoleloven. Det kan for eksempel være formålstjenlig at ulike typer vinningskriminalitet etter straffeloven eller kvalifiserte brudd på konkursregelverk, arbeidsrettslig regelverk mv. skulle kunne lede til en karantene for friskolevirksomhet.

Blant annet vil personer dømt for bedrageri, underslag eller grove brudd på arbeidsmiljøloven kunne være personer man ønsker å verne sektor mot. Etter vår mening bør man derfor også kunne bruke karantene i forbindelse med brudd på andre regelverk enn friskoleloven og forskriftene til denne.

Siste ledd i dagens reaksjonsbestemmelse, § 7-2a, viser at Stortinget allerede tidligere har lagt samme utgangspunkt til grunn. I bestemmelsen heter det: «Første og andre ledd gjeld

også dersom det er oppdaga forhold i strid med andre lover og forskrifter, og forholdet svekker tilliten til skolen.» (vår understrekning). Brudd på andre lover enn friskoleloven kan altså lede til at en skole mister godkjenningen. Det er etter vår mening ikke unaturlig at det samme skal kunne gjelde for karantene.

I forlengelsen av spørsmålet om når karantene skal kunne ilegges savner vi også at departementet tydelig tar stilling til et skjæringstidspunkt for når de aktuelle lovbruddene skal ha funnet sted dersom karantene skal være en aktuell sanksjonsform.

Vi antar at det ikke vil være aktuelt eller tillatt å ilegge karantene for forhold som fant sted før denne sanksjonen ble tatt inn i loven. Det vil være en fordel at departementet bekreftet dette. Samtidig bør forarbeidene til en ny bestemmelse avklare i hvilken grad det kan legges vekt på tidligere forhold som del av en helhetsvurdering.

11.4.3 Karantenens virkning må matche formålet om virkelig å beskytte sektor

I forslaget er virkningen av å bli ilagt karantene at vedkommende skole eller enkeltperson:

- Ikke kan søke om godkjenning for ny skole
- Ikke kan søke om driftsendringer i godkjente skoler
- Ikke kan ta verv eller ledende stillinger ved godkjente skoler

Felles for alle disse er at de handler om framtidige søknader eller verv og stillinger.

Vi stiller spørsmål ved om dette er en hensiktsmessig avgrensning sett opp imot formålet med en karanteneordning. Det er flere problemstillinger som bør diskuteres og utredes nærmere enn i dagens høringsnotat.

For det første stiller vi spørsmål ved om det er hensiktsmessig at karantene som gis til enkeltpersoner begrenses til nye/framtidige verv og stillinger. Med mindre skolen vedkommende er tilknyttet samtidig mister sin godkjenning vil begrensningen bare være en to års pause for bytte av stilling innenfor friskolesektoren eller at skolen der han eller hun jobber ikke kan søke om driftsendringer.

Vi er skeptiske til i hvilken grad dette virkelig beskytter sektor mot den aktuelle personen. Dersom forvaltningen gis mulighet til å bestemme at en person skal måtte fratse visse verv og stillinger han eller hun allerede har ved skolen, vil dette være mer effektivt med tanke på å begrense mulighetene til å begå nye lovbrudd.

For det andre – og i forlengelsen av dette - mener vi det er grunn til å vurdere nærmere om karantene skal kunne ha virkning for verv og stillinger ved flere skoler. Dersom formålet er å beskytte sektoren mot uskikkede aktører er det ikke hensiktsmessig å begrense virkningen av karantenen til én skole. Tvert imot kan det tenkes tilfeller der karantene bare fullt ut vil oppnå sitt formål hvis aktørens aktivitet kan begrenses i hele eller store deler av friskolesektoren, og ikke bare ved en enkeltskole. Dette kan typisk være tilfelle i alvorlige saker der forvaltningen har en høy grad av mistillit til vedkommende. Alvorlige brudd på friskoleloven eller andre regelverk vil i enkelte tilfeller kunne tilsi at hele sektoren bør vernes.

For det tredje ønsker vi en diskusjon om det er hensiktsmessig at karanteneordningen bare beskytter friskolesektoren mot den uegnede personen. Det bør diskuteres om ikke karantenen også bør kunne ha virkning for verv og stillinger i offentlige skoler. Dette vil kunne være aktuelt når det er en daglig leder, rektor, styreleder eller annen sentral posisjonert person som er gitt karantene. At han eller hun i karanteneperioden kan ta

tilsvarende verv eller stilling i den offentlige skolen virker ikke hensiktsmessig. De samme hensyn gjør seg i og for seg også gjeldende for andre områder i nær tilknytning til friskolesektoren, blant annet folkehøyskoler, skoler godkjent etter voksenopplæringsloven og dessuten barnehagesektoren.

På bakgrunn av dette mener vi det er behov for en bredere diskusjon av hvordan virkningen av en karantene best mulig skal utformes for å oppfylle formålet.

Å ilegge karantene vil alltid måtte bero på en konkret skjønnsvurdering. Forvaltningen vil i hver enkelt sak og overfor hver enkelt person som er aktuell for karantene måtte ta hensyn til forholdsmessighet, lovbruddets alvor, motiv, grad av skyld eller uaktsomhet mv.

Hensynet til hvor inngripende en karantene kan være vil alltid veie tungt. Likevel antar vi altså at det kan oppstå særlige tilfeller der det av hensyn til et effektivt vern av sektoren bør være mulig å gi karantenen virkning også for:

- verv og stillinger en enkeltperson har på tidspunktet for vedtak
- verv og stillinger ved flere friskoler
- verv og stillinger utover friskoler

11.4.4 Karantenes varighet må dekke risikoen

Det foreslås at karantenen normalt skal gjelde for 2 år, men at det også kan gis kortere karantener eller opptil 4 år. I tråd med forslaget vil karantenen starte å løpe i det et vedtak om karantene blir rettskraftig. Dersom en sak blir påklaget vil karantenen ikke starte før klagesaken er avgjort.

Hovedregelen i forvaltningsretten er at et vedtak gjelder fra det tidspunktet vedtaket bestemmer. Forvaltningen kan fastsette at rettsvirkning skal inntre idet vedtaket fattes, eller på et senere tidspunkt. Forvaltningsloven § 42 er en unntaksregel om utsatt iverksettelse i særlige tilfeller.

Vi savner en drøftelse og begrunnelse for hvorfor departementet mener det ordinære forvaltningsrettslige systemet ikke er tilstrekkelig i forbindelse med karantene etter friskoleloven.

En omvendt regel – slik som er foreslått – er vi redd at vil gi en aktør insentiver til å påklage saken utelukkende for å trenere startpunktet for karantenen. Ettersom forvaltningens saksbehandlingstid ofte er lang, vil effekten av en klage kunne bli stor og kjærkommen for en aktør.

Vi har vanskelig for å forstå at ikke den alminnelige regelen om utsatt iverksettelse i forvaltningsloven § 42 er tilstrekkelig. Denne gir mulighet til å imøtekomme slike saker der det er behov for å gi oppsettende virkning, samtidig som man kan minimere risikoen for videre skade i saker der trening synes å være hensikten med klagen eller der skadevirkningene av utsatt iverksettelse er uopprettelige.

11.4.5 Saksbehandlingen og håndhevingen av karantenen vil avgjøre hvor rettssikker og effektiv ordningen vil være

Departementet påpeker at karantene skal være en sanksjon. Vi er enig i at dersom noen skal gis karantene må dette gjøres etter en individuell og konkret vurdering.

For oss vil det utgjøre en særskilt utfordring at vi i forbindelse med karantenebestemmelsen skal ilegge sanksjoner mot enkeltpersoner som private personer, og ikke bare skolen som rettssubjekt. Dette er nytt i vår sektor.

Vi savner en nærmere redegjørelse og diskusjon om hvilke prosessuelle utfordringer dette vil føre med seg, særlig med tanke på parts- og rettslig klageinteresse. Det er viktig at rettssikkerheten til de involverte ivaretas, samtidig som det legges til rette for en effektiv og tjenlig prosess hos forvaltningen.

Vi etterlyser dessuten en tydeligere beskrivelse av hvordan det er tenkt at forvaltningen skal håndheve en karantene. Spørsmålet kommer ikke på spissen i tilfeller der en aktør i karantene eventuelt søker om ny skole eller driftsendringer i eksisterende. I slike saker vil vi ha god oversikt og kunne avvise søknaden. Å følge med og holde oversikt over om enkeltpersoner tiltrer visse verv ved skolene vil derimot kreve helt andre rutiner og apparat enn det som i dag er tilfelle.

Høringsnotatet sier ikke noe om hvordan vi er forventet å håndheve karanteneordningen slik at den virker effektivt. Vi viser til at karanteneordninger i andre sektorer er kjent for å ha store utfordringer knyttet til hvordan karanteneene omgås. Departementet har heller ikke drøftet hvordan eventuelle brudd på karantenen kan eller skal sanksjoneres.

For at en karanteneordning skal virke etter hensikten er det viktig at også slike sider av ordningen er utredet og tatt stilling til før ordningen blir vedtatt og trer i kraft.

11.4.6 Ordlyden må passe i vår sektor

Vi har inntrykk av at den foreslåtte lovteksten er lagt tett opptil konkursregelverket og begreper derfra. Vi anser at det er enklere å forstå og følge regelverket dersom ordene i lovteksten følger det som er vanlige i vår sektor.

Det betyr at blant annet at uttrykk som «*juridiske og fysiske personar*», «*ansvarleg deltakar i ansvarleg selskap*» og «*administrerende direktør*» med fordel kan erstattes med uttrykk som finnes og passer i friskolesektoren.

Vi råder departementet til å gjennomgå lovteksten på nytt for å sikre et språk som er mer tilgjengelig og vanlig i friskolesektoren.

12. Rammebetingelser og 20-dagersregelen

12.1-12.4 Tilskuddsgrunnlaget mv.

Vi har ingen merknader til kapittel 12.1 til kapittel 12.4 i høringsnotatet.

12.5 Dagens regel er ressurskrevende for forvaltningen

Kunnskapsdepartementet har bedt om høringsinstansenes syn på 20-dagers regelen (økonomiforskriften § 13), og om eventuelle forslag til alternativ regulering.

Vi bruker uheldig mye ressurser på saker knyttet til 20-dagersregelen.

I 2014 behandlet vi dispensasjonssøknader for til sammen 52 elever. Av disse ble 27 innvilget og 25 avslått. Av de innvilgende sakene var det 21 saker som reelt sett ikke skulle vært søknader om dispensasjon. I disse fantes det dokumentasjon som gjorde at eleven skulle vært tatt med i elevtellingen.

Vi opplever at mye av ressursene som går med til saksbehandling av disse dispensasjonssakene kunne vært utnyttet bedre. I flertallet av sakene må vi hente inn ytterligere dokumentasjon for å kunne ferdigbehandle saken. Av de sakene som har blitt påklaget, er det ingen som har fått medhold i Kunnskapsdepartementet.

Vi mener bakgrunnen for denne situasjonen er at svært få søkere forstår dagens bestemmelse riktig. Det er behov for å klargjøre forskriftsbestemmelsen. Et klarere regelverk vil sikre at søkerne raskere kan få behandlet sakene sine, at forvaltningen kan arbeide mer effektivt og at rettsregelen kan virke etter sin intensjon.

12.5.1 Vi mener forskriftsteksten kan bli bedre

Vi er enig med departementets beskrivelse av gjeldende rett. Vi støtter dessuten målet om en forenklet saksbehandling og at regelen skal praktiseres som et relativt snevert unntak.

Disse målene mener vi best kan oppnås gjennom å endre teksten i forskriften. Vi foreslår derfor en ny og forenklet ordlyd og struktur. Forenklingen er ikke ment å innebære noen realitetsendring, foruten at det fastsettes en søknadsfrist.

Vi foreslår å fjerne økonomiforskriften § 13 sjette og sjuende ledd, og legge til en ny forskriftsbestemmelse som ivaretar gjeldende rett, samt vårt forslag om tidsfrist.

Forslag til ny § 13a:

§ 13a Rapportering av elever med fråvær utover 20 dager i vidaregåande opplæring (20-dagersregelen)

Elevar ved vidaregåande skolar som ved elevtelling 1. oktober eller 1. april har fråvær utover 20 skoledagar, skal ikkje teljast med i grunnlaget for tilskott jf. § 13. Fråvær frå enkelttimar skal reknast om til heile dagar.

Følgjande dokumentert fråvær er gyldig fråvær etter denne føresegna, og skal ikkje reknast som fråvær etter fyste ledd:

- a) *fråvær som kjem av sjukdom som er beskrive og attestert av lege*
- b) *organisert eller sjølvstendig studiearbeid, mellom anna skoleadministrative gjeremål etter avtale med faglærer eller dagleg leiar*
- c) *arbeid som tillitsvald, politisk arbeid, hjelpearbeid, lovpålagt oppmøte, fråvær av helse- og velferdsgrunnar og fråvær ved religiøse høgtider for elevar som er medlemmer av andre trussamfunn enn Den norske kyrkje, avgrensa til i alt 14 skoledagar når dette kan dokumenterast*
- d) *representasjon i arrangement på nasjonalt og internasjonalt nivå*

Fråvær etter andre ledd som blir dokumentert etter elevtelling 1. april, kan innan 1. juni meldast til Utdanningsdirektoratet for justering av tilskot.

I særlege tilfelle kan departementet gjere unntak frå fyste ledd. Skolen må søkje departementet innan 1. juni.

For oss er det viktig - både av hensyn til vår egen ressursbruk, men ikke minst av hensyn til søkerne/skolene - at regelverket blir enkelt å forstå og praktisere. I forbindelse med vår saksbehandling av søknadene er det vesentlig at skolene tydelig forstår når det kan være aktuelt å søke om dispensasjon fra 20-dagersregelen, når det ikke er nødvendig med søknad, eller når det ikke er hensiktsmessig å søke om dispensasjon.

For det første skal skolene sørge for at fravær som anses som gyldig er i samsvar med kriteriene i forskriftsteksten er tilstrekkelig dokumentert. Sykdom attestert av lege må konkret vise årsak og omfang. Fravær etter forslaget bokstav b og c, kan for eksempel dokumenteres ved avtale, egenmelding, eller bekreftelse fra foreldre, institusjon eller lignende. Skolen er ansvarlig for at fraværet er godt nok dokumentert.

For det andre skal en skole bare søke om dispensasjon fra 20-dagersregelen dersom skolen ikke kan dokumentere fraværet i samsvar med andre ledd. Dersom skolen mottar dokumentasjon for fraværet etter elevtellingsdatoen, kan situasjonen meldes til Utdanningsdirektoratet. Skolene skal i slike tilfeller ikke sende dokumentasjon for gyldig fravær til Utdanningsdirektoratet, og søknad om dispensasjon er unødvendig.

For det tredje, i de tilfeller at skolen søker om dispensasjon, må skolene:

- oppgi elevens navn, fødsels og personnummer, utdanningsprogram, heltid/deltid og antall dager eleven ikke har gyldig dokumentert fravær
- beskrive årsaken til at fraværet ikke er gyldig dokumentert
- beskrive hvorfor det foreligger et særskilt tilfelle som bør gi unntak

Når vi vurderer om det foreligger et særlig tilfelle vil vi gjennomføre en konkret helhetsvurdering av all informasjon som belyser situasjonen for den enkelte eleven. Dette kan blant annet være informasjon fra ansatte ved skolen om eleven, hvilken oppfølging skolen har gitt gjennom skoleåret, om eleven har gjennomført skoleåret, informasjon fra foreldre, helsepersonell som ikke kan sykemelde, BUP, barnevernet, PPT med flere. Dersom noe av fraværet er dokumentert bør dette oppgis i søknaden som gyldig fravær.

12.5.2 Tidsfristene sikrer at tilskuddet kommer elevene til gode samme skoleår

Elever som har for høyt udokumentert fravær ved elevtelling per 1. oktober og 1. april skal rapporteres som ikke tilskuddsberettiget ved elevtellingene. I dag er det ikke fastsatt en frist for når en skole kan søke om dispensasjon eller melde inn at skolen i ettertid har dokumentasjon for gyldig fravær.

Vi opplever at skoler melder inn gyldig fravær eller søker om dispensasjon lenge etter elevtellingen eller skoleårets slutt. Dette er uheldig ettersom desto eldre forholdet er, desto vanskeligere kan det være å finne riktig dokumentasjon. Det er dessuten ugunstig ettersom tilskuddet meldingen eller dispensasjonssøknaden eventuelt utløser ikke kommer elevene til gode samme skoleår. Forvaltningsmessig er det også en fordel for oss å få korrekte elevtall på oppgjørsbrevet for inneværende skoleår. Søknader om dispensasjon og melding om justering som mottas etter at skolens oppgjørsbrev er ferdigstilt, gir et uriktig bilde av hvordan tilskuddet ble beregnet det aktuelle skoleåret.

Vi anser at skolene i løpet av mai hvert år vil ha god nok oversikt over dokumentasjon og fravær til at de for inneværende skoleår enten kan søke om dispensasjon, eller melde inn at gyldig dokumentasjon for fravær er mottatt. Etter en slik melding justeres elevtilskuddet dersom det er aktuelt.

Vi foreslår derfor å innføre en tidsfrist, og at denne fristen bør være 1. juni. Når fristen settes til 1. juni sikrer vi at utbetalingen av statstilskudd knyttes til det skoleåret eleven hadde fraværet. Et tidsrom på to måneder fra elevtelling til skolen har kunnet ta stilling til om det er aktuelt å søke om dispensasjon etter fjerde ledd, mener vi er rimelig. Tiden kan skolen blant annet bruke til å innhente dokumentasjon for gyldig fravær etter andre ledd. Skolen kan da etter meldingen er gitt eller dispensasjonssøknaden er innvilget, få justert

sitt tilskudd innenfor samme skoleår fraværet gjaldt, og tilskuddet kommer elevene til gode det skoleåret.

12.5.3 Omregningsreglene for deltidselever bør avklares

I dag skiller ikke regelen mellom elever som går heltid eller deltid. Både heltids- og deltidselever kan ha inntil 20 dagers udokumentert fravær før de regnes som ikke å ha fulgt opplæringen. Enkelttimer med fravær regnes om til hele dager.

At deltids- og heltidselever behandles likt innebærer en reell forskjellsbehandling. Skolene vil få tilskudd for deltidselever som har et større forholdsmessig fravær sammenlignet med tiden eleven får opplæring ved skolen, enn en heltidselev.

Vi stiller spørsmål ved om dette er tilsiktet og hensiktsmessig. Vi anser at en bedre regel ville være at hvor mye fravær en deltidselev kan ha med tanke på 20-dagersregelen må stå i forhold til deltidsandelen.

12.5.4 De samme reglene bør gjelde for skoler etter kapittel 4 i voksenopplæringsloven

Vi minner om at dersom det gjøres endringer i økonomiforskriften til privatskoleloven § 13, inkludert dersom det legges til en ny § 13a, bør tilsvarende endringer gjøres i forskrift om diverse skoler etter voksenopplæringsloven (KD 24.6.2010 nr. 965) § 16.

Vennlig hilsen

Annemarie Bechmann Hansen
divisjonsdirektør

Einar Simonsen Plahter
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent